

“Šī dokumenta tulkošanai izmantota Eiropas Savienības finansiālā palīdzība un Eiropas Padomes līdzfinansējums. Šeit paustie viedokļi nekādā veidā nav izmantojami Eiropas Savienības vai Eiropas Padomes oficiālā viedokļa atspoguļošanai.”

Strasbūra, 2019.gada 6.decembris

CEPEJ (2019)15

EIROPAS TIESISKUMA EFEKTIVITĀTES IZVĒRTĒŠANAS KOMISIJA (CEPEJ)

Tiesnešu nošķirtības novēršana

Vadlīnijas tiesnešu prasmju un kompetences uzlabošanai, zināšanu apmaiņas un sadarbības stiprināšanai un tiesu iestāžu nošķirtības kultūras novēršanai

Dokuments, ko CEPEJ pieņēma 33. plenārajā sesijā 2019. gada 5.-6. decembrī

Satura rādītājs

Priekšvārds	4
INFORMĀCIJAS APRITES PAMATNOSTĀDNES:.....	6
SAVSTARPĪGUMA PAMATNOSTĀDNES:.....	7
ATKLĀTĪBAS PAMATNOSTĀDNES:.....	8
SADARBĪBAS PAMATNOSTĀDNES:.....	9
PIEREDZES APMAIŅAS PAMATNOSTĀDNES:.....	10
PSIHOSOCIĀLO RISKU NOVĒRŠANAS PAMATNOSTĀDNES:.....	Error! Bookmark not defined.
POZITĪVAS ĒTIKAS PAMATNOSTĀDNES:.....	12
Ievads	13
I. Nošķirtības novēršana, lai uzlabotu tiesneša zināšanas.....	15
A. Informācijas aprites pamatnostādnes: Izveido rīkus tiesnešu zināšanu apmaiņai; nodrošina kopīgās informācijas skaidrību un kontrolē tās saturu un pieejamību.	Error! Bookmark not defined.
1.piemērs: Forumi un emuāri, kuros tiek centralizēta un glabāta informācija	15
2.piemērs: Diskusiju saraksti informācijas koplietošanai:.....	16
3.piemērs: Saglabāt tiesas sanāksmes kā iecienītu informācijas apmaiņas kanālu	16
Secinājumi / jautājumi.....	16
B. Savstarpīguma pamatnostādnes: Izstrādā un izplata rīkus paraug nolēmumu izveidei un izplatīšanai, vienlaikus respektējot tiesnešu neatkarību un kontrolējot šādi nosūtīto dokumentu kvalitāti	177
Piemēri.....	Error! Bookmark not defined.
Secinājumi / jautājumi.....	19
C. Atklātības pamatnostādnes: Nodrošināt atklātību attiecībā uz juridiskiem atjauninājumiem, izplatīt tos, izmantojot elektronisko kanālu, un rīkojot iekšējas vai atklātas sanāksmes, lai veicinātu jaunu viedokļu rašanos.....	19
1.piemērs: Piekļuve datubāzēm, lai iegūtu informāciju par tiesību aktiem un judikatūru.	19
2.piemērs: Tiesnešu referentu izmantošana	20
3.piemērs: Tiesnešu un citu profesionāļu sanāksmju organizēšana	21
Secinājumi / jautājumi.....	22
D. Sadarbības pamatnostādnes: Izveidot komandu ap tiesnesi, lai iegūtu kvalitātes un laika aspektā, koncentrējot savu darbu uz nolēmumu pieņemšanu, neapšaubot tiesneša neatkarību.....	24
Piemēri.....	Error! Bookmark not defined.
Secinājumi/ jautājumi.....	25
II. Nošķirtības novēršana, lai uzlabotu tiesneša zināšanas un prasmes	26

A. Pieredzes apmaiņas pamatnostādnes: Apsvērt intervīzijas attīstību, lai veicinātu pozitīvu savstarpēju pieredzes apmaiņu par profesionālo praksi.....	Error! Bookmark not defined.
Piemēri.....	Error! Bookmark not defined.
Secinājumi / jautājumi.....	28
B. Psihosociālo risku novēršanas pamatnostādnes: Sniegt atbalstu tiesnešiem, izmantojot atbalsta grupas, seminārus vai apmācību, lai nodrošinātu viņu labklājību darbā	30
1.piemērs: psiholoģisko risku analīze.....	30
2.piemērs: psihosociālo risku novēršana.....	30
3.piemērs: tiesnešu aizsardzība	31
Secinājumi/jautājumi.....	32
C. Pozitīvas ētikas pamatnostādnes: Radīt pozitīvu ētiku, izstrādāt ētikas vadlīnijas, un veicināt to praktisku īstenošanu tiesnešu vidū.....	33
1.piemērs: Ētikas standartu izveide.....	33
2.piemērs: Mācības tiesnešu palīgiem	34
3.piemērs: Atbalsts un atbildes uz tiesnešu jautājumiem: uzraudzības un palīdzības programmas	34
Secinājumi / jautājumi.....	35
Secinājumi	Error! Bookmark not defined.
I.pielikums: Anketa saistībā ar vispārīgu piezīmi par tiesnešu darbība kvalitātes novērtēšanu (termiņš CEPEJ sekretariātam: 2018. gada 11. jūlijs).....	37
II. pielikums: Bibliogrāfija:	40
Kritisks pārskats:	41

Priekšvārds

Eiropas Tiesiskuma efektivitātes izvērtēšanas komisijas (CEPEJ) Tiesu sistēmas kvalitātes darba grupa (CEPEJ-GT-QUAL) ir izpētījusi dažādus līdzekļus un rīkus, ko izmanto Eiropas Padomes dalībvalstīs, lai uzlabotu tiesnešu darba kvalitāti. Ir novērots, ka tiesu funkcijām ir raksturīga nošķirtība. Tas ir saistīts ar tiesnešu neatkarību, ko dažkārt var uztvert kā šķērsli, kā arī ar nolēmumu pieņemšanas procesa vientulīgo raksturu. Eiropas līmenī ir īstenotas daudzas iniciatīvas pret šo nošķirtību.

Tās ietver zināšanu apmaiņas optimālu nodrošināšanu. Tādas metodes kā tiesnešu diskusiju kanāli vai paraugnolēmumu izplatīšana ļauj pilnveidot tiesneša zināšanas. Citi tikpat ambiciozi rīki bagātina tiesneša profesionālo pieredzi un savstarpējo attiecību prasmi. Tas attiecas uz intervīziju vai pozitīvās ētikas pamatnostādņu izstrādi tiesās.

Sadarbībā ar CEPEJ izmēģinājumu projektā iesaistītajām tiesām CEPEJ-GT-QUAL dalībniekiem tika sniegts pārskats par šo praksi. Šī procesa beigās šķīta lietderīgi izstrādāt vadlīnijas un principus, kuru mērķis ir piedāvāt vadlīnijas un principus, kas varētu uzlabot tiesneša darbu, īpaši bagātinot zināšanas, kā arī veicinot tiesneša labklājību darbā. Turklāt šī dokumenta mērķis ir izcelt paraugpraksi un elementus, kas pozitīvi ietekmē tiesu sistēmas kvalitāti kopumā un ļauj tiesnešiem nodrošināt kvalitatīvu darbu. Tas ir īpaši adresēts tiesu padomēm un mācību iestādēm, kurām neapšaubāmi ir būtiska nozīme jaunas sadarbības kultūras veicināšanā.

1. INFORMĀCIJAS APRITES PAMATNOSTĀDNES:

Izveidot rīkus tiesnešu zināšanu apmaiņai, nodrošināt kopīgas informācijas skaidrību un kontrolēt tās saturu un pieejamību

2. SAVSTARPĪGUMA PAMATNOSTĀDNES:

Izstrādāt un izplatīt rīkus paraug nolēmumu izveidei un izplatīšanai, vienlaikus ievērojot tiesnešu neatkarību un kontrolējot šādi nosūtīto dokumentu kvalitāti

3. ATKLĀTĪBAS PAMATNOSTĀDNES:

Nodrošināt atklātību attiecībā uz juridiskiem atjauninājumiem, izplatot tos, izmantojot elektronisko kanālu un rīkojot iekšējas vai atklātas partneru sanāksmes, lai veicinātu jaunu viedokļu formulēšanu

4. SADARBĪBAS PAMATNOSTĀDNES:

Veidot komandu ap tiesnesi, lai nodrošinātu kvalitāti un iegūtu laiku, koncentrējot darbu uz nolēmumu pieņemšanu un neapšaubot tieņša neatkarību

5. PIEREDZES APMAIŅAS PAMATNOSTĀDNES:

Attīstīt intervīziju, lai veicinātu pozitīvu savstarpēju informācijas apmaiņu par profesionālo pieredzi

6. PSIHOSOCIĀLO RISKU NOVĒRŠANAS PAMATNOSTĀDNES:

Sniegt atbalstu tiesnešiem, izmantojot atbalsta grupas, seminārus vai apmācības, lai nodrošinātu viņu labklājību darbā

7. POZITĪVAS ĒTIKAS PAMATNOSTĀDNES:

Izstrādāt pozitīvu ētiku tiesnešiem, izstrādāt ētikas vadlīnijas un veicināt to īstenošanu

1

INFORMĀCIJAS APRITES PAMATNOSTĀDNES:

Izveidot rīkus tiesnešu zināšanu apmaiņai, nodrošināt kopīgas informācijas skaidrību un kontrolēt tās saturu un pieejamību

Izmēģinājumprojektā iesaistītās tiesas ir izrādījušas patiesu interesi par diskusiju sarakstu, emuāru un diskusiju forumu izmantošanu. Šāds sadarbības modelis attiecībā uz tiesnešu zināšanu apmaiņu var, nenoliedzami, uzlabot nolēmumu kvalitāti, nodrošinot tiesnešiem piekļuvi attiecīgajiem teorētiskajiem un likumdošanas avotiem. Svarīgākais ir tas, ka modelis nodrošina tiesnešiem piekļuvi kolēģu praksei šo avotu īstenošanā.

Tiesas tiek mudinātas izveidot rīkus zināšanu un pieredzes apmaiņai, piemēram, diskusiju forumus vai emuārus tiesu darbiniekiem. Tas palīdz novērst nošķirtību, nodrošinot dinamisku darba vidi, un veicināt pieredzes un nolēmumu saskaņošanu, kas, savukārt, nodrošina tiesisko paļāvību. Šie rīki var kļūt noderīgi tiesu atmiņas arhivēšanai, lai nodrošinātu tās tālāk nodošanu.

Tomēr šo rīku izmantošana varētu atklāt dažus ierobežojumus, jo īpaši gadījumos, kad bagātīgā un nepietiekami sakārtotā informācija ir radījusi sistēmas pārsātinājumu. Tāpēc šķiet svarīgi nodrošināt informācijas saprotamību, organizējot tās strukturētu un piemērotu izplatīšanu un glabāšanu, piemēram, izmantojot atslēgvārdus.

Visbeidzot, šķiet būtiski salīdzināt šos rīkus un to izmantošanu ar tiesneša ētikas prasībām, jo īpaši attiecībā uz dienesta noslēpumu un tiesu neatkarību, aizsargājot iegūtos konfidenciālos datus, ierobežojot piekļuvi datubāzei tiesu iestāžu darbiniekiem un izmantojot neatkarīgu uzņemšanas dienestu (šķiet, ka akadēmiskās iestādes atbilst šīm prasībām).

2

SAVSTARPĪGUMA PAMATNOSTĀDNES:

Izstrādāt un izplatīt rīkus paraug nolēmumu izveidei un izplatīšanai, vienlaikus ievērojot tiesnešu neatkarību un kontrolējot šādi nosūtīto dokumentu kvalitāti

Atbildes, kas saņemtas no izmēģinājumu projektā iesaistītajām tiesām, liecina, ka datu bāzes, kurās apkopoti tiesu nolēmumi, tiesību akti un paraug nolēmumi, ir plaši izplatītas visā Eiropā, kā arī ir būtisks rīks tiesneša ikdienas darbā.

Lai atvieglotu tiesnešu darbu, ir ieteicams nodrošināt piekļuvi lietotājam draudzīgām darba lietojumprogrammām, kurās papildus tiesību aktiem, judikatūrai un juridiskajai literatūrai var piedāvāt arī paraug nolēmumus. Šie rīki ietaupa tiesnešu laiku, jo īpaši saistībā ar lielām tiesvedībām un veicina judikatūras saskaņošanu. Tie var arī palīdzēt novērst tiesneša nošķirtību un veicināt informācijas apmaiņas kultūru, nodrošinot tiesnesim piekļuvi nolēmumiem, ko par līdzīgām lietām ir pieņēmuši viņa kolēģi.

Tomēr paraug nolēmumu izmantošana ir saistīta ar zināmu risku. Lai gan izstrādes rīki nenoliedzami uzlabo tiesneša darba kvalitāti, tie nevar aizstāt viņa diskrecionāro nolēmumu pieņemšanas varu, kas nodrošina neatkarīgu un objektīvu taisnīgumu. Tiesnesim vienmēr ir jāspēj atteikties no rīkiem un lietderīgi papildināt sagatavotos dokumentus.

Turklāt šo jauno darba metožu kvalitāte paredz to dokumentu kontroli, kas tiek iesniegti kā paraugi, izmantojot biežus atjauninājumus, ko var veikt darba grupas vai atbildīgās iestādes izraudzīta tiesneša uzraudzībā. Visbeidzot, ir svarīgi nepārtraukti uzlabot rīkus, lai nodrošinātu, ka tie pilnībā atbilst vajadzībām.

3

ATKLĀTĪBAS PAMATNOSTĀDNES:

Nodrošināt atklātību attiecībā uz juridiskiem atjauninājumiem, izplatot tos, izmantojot elektronisko kanālu un rīkojot iekšējas vai atklātas partneru sanāksmes, lai veicinātu jaunu viedokļu formulēšanu

Saņemtās atbildes liecina, ka lielākajā daļā valstu ir pieejami datorrīki, īpaši datubāzes, kas paredzētas, lai apkopotu likumdošanas un tiesībzinātņu avotus un sniegtu organizētu informāciju par aktuālajiem notikumiem. Ņemot vērā datubāžu lietderību, tās nepieciešams regulāri atjaunināt, izstrādāt arvien efektīvākas meklētājprogrammas, kā arī intuitīvus un lietotājiem draudzīgus rīkus.

Papildus šīm datubāzēm, tiesneši var būt atbildīgi tiesas jurisdikcijā par juridisku un judikatūras jaunumu izplatīšanu. Informāciju var izplatīt ar elektroniskām vēstulēm vai sanāksmēs.

Elektroniskie biļeteni ietaupa laiku, salīdzinot ar sapulcēm, bet to izplatīšanas biežums ir jākontrolē, lai novērstu informācijas kanālu pārsātinājumu. Turklāt biļetenu izmantošana, lietojot atslēgvārdus, kā arī to kompilēšana nodrošina to ilgmūžību un novērš informācijas zudumu.

Daudzās valstīs notiek arī tiesnešu sanāksmes, kuru mērķis ir izplatīt jaunumus tiesu praksē un labu profesionālo praksi. Šīs sanāksmes ļauj labāk saskaņot pieredzi, kas ir tiesiskās paļāvības avots, kā arī ļauj novērst tiesnešu nošķirtību, piedāvājot viņiem iespēju dalīties ar savām problēmām.

Turklāt dažas valstis (Somija, Itālija, Ungārija) atver šādas sanāksmes citiem jurisdikcijas partneriem un juristiem. Šo starpdisciplināro sanāksmju norise nodrošina to, ka tiesa un tās tiesneši ir atvērti ārpusaulei un galvenajiem partneriem. Tā ir iespēja ne tikai noteikt kopīgus mērķus un darba metodes, bet arī pārrunāt dalībnieku problēmas. Šķiet, ka atvērtās sanāksmes, kas saistītas ar tiesu iestāžu darbību, ir laba prakse, kas būtu jāveicina.

4

SADARBĪBAS PAMATNOSTĀDNES:

Veidot komandu ap tiesnesi, lai nodrošinātu kvalitāti un iegūtu laiku, koncentrējot darbu uz nolēmumu pieņemšanu un neapšaubot tiesneša neatkarību

Juristu palīgi, kas jau pastāv vairākās valstīs, var būt atbildīgi par tiesas sēžu sagatavošanu, vienkāršu uzdevumu veikšanu vai palīdzēt tiesnesim veikt lietas izpēti. Šīs palīdzības, kas vērsta uz konkrētiem uzdevumiem, mērķis ir paātrināt un uzlabot tiesneša darbu, paredzot tiesneša darba laiku nolēmumu pieņemšanai.

Tiesnesis ir nolēmumu pieņemšanas ķēdes (civiltiesiskas vai noziedzīgas), kurā iesaistītas lietas puses, advokāti un citi tiesas darbinieku (prokuroru un reģistru) pārstāvji, neatņemama sastāvdaļa. Lēmumu pieņemšanas procesa kvalitāte nozīmē, ka ir jāņem vērā visu šīs ķēdes posmu (civīlā un kriminālā) efektivitāte un kvalitāte.

Tomēr tas nenozīmē visu tiesneša prerogatīvu deleģēšanu. Nav pieņemams, ka tiesneši deleģē noteiktas funkcijas sava statusa dēļ. Tiesu varas objektivitāte un neatkarība nozīmē, ka nolēmuma pamatā jābūt tiesneša personīgajam viedoklim.

5

PIEREDZES APMAIŅAS PAMATNOSTĀDNES:

Attīstīt intervīziju, lai veicinātu pozitīvu savstarpēju informācijas apmaiņu par profesionālo pieredzi

Intervīzija ir divu posmu mehānisms ideju apspriešanai un apmaiņai ar kolēģiem. Vispirms tiesnesis novērotājs vēro kolēģa darbu, bet pēc tam nodod savas piezīmes novērotājam tiesnesim. Tā kā tiesnešu nošķirtība var radīt viņu profesionālās prakses perspektīvas trūkumu, šis mehānisms ļauj tiesnesim saņemt atsauksmes un dalīties ar savām darba metodēm.

Lai gan šī ir labi zināma prakse profesionālajās aprindās, tā nav pietiekami izstrādāta Eiropas tiesās, izņemot Nīderlandi, kura to izmanto tiesu sistēmas kvalitātes novērtēšanai. Tiesnešu atturība ir skaidrojama ar diezgan individuālistisku profesionālo kultūru un bailēm, ka tiesu neatkarība varētu tikt ietekmēta. Tiesnešu trūkums un viņu lielā darba slodze, nepievilcīga un laikietilpīga prakse, kuras kvalitāte un veikums nav uzreiz pamanāmi, ir viens no iemesliem, kādēļ intervīzija tiek izmantota ierobežotā apjomā.

Tomēr šķiet, ka intervīzija ir interesants rīks tiesiskuma kvalitātes uzlabošanai. Tas palīdz attīstīt pieredzes apmaiņas kultūru, tādējādi nojaucot šķēršļus starp tiesneša darbiem. Tā rezultātā prakses tiek saskaņotas un attīstās. Tas ļauj pastāvīgi iztaujāt tiesnešus, kas ir būtiska laika gaitā iesakņojusies tiesiskuma garantija. Visbeidzot, ir iespējams pārdomāt būtiskus tiesu darbības kvalitātes aspektus, kurus citādi ir grūti novērtēt, piemēram, darba vides kvalitāti, attiecības ar lietotājiem vai tiesas tēlu.

Ņemot vērā Eiropas dažādo pieredzi, šķiet, ka ir nepieciešams piedāvāt kvalitatīvus rīkus, lai prakse būtu vieglāk uztverama un piedāvātu praktiskus risinājumus dažādiem problēmjautājumiem. Tajā ir uzsvērts, ka tā ir stingri konfidenciāla un labvēlīga prakse, kas ir nodalīta no novērtēšanas procedūras; intervīzijai ir nepieciešama īpaša tiesnešu apmācība šajā jautājumā, kā arī to rīku izstrādāšana, kas ir paredzēti, lai atvieglotu praksi, jo īpaši lapās, kurās minēti plānotie mērķi vai tie elementi, kas jāievēro.

6

PSIHOSOCIĀLO RISKU NOVĒRŠANAS PAMATNOSTĀDNES:

Sniegt atbalstu tiesnešiem, izmantojot atbalsta grupas, seminārus vai apmācību, lai nodrošinātu viņu labklājību darbā

Tradicionāli tiesneša profesija, kurā īpaši jāņem vērā psihosociālie riski, netiek uzskatīta par riskantu. Tomēr profesionālās karjeras laikā tiesnesis var saskarties ar situācijām, kas var radīt īstu psihosociālu slogu. Papildus iespējamem uzbrukumiem tiesnesim jāsasaskaras ar situācijām vai attēliem, kas var būt ļoti vardarbīgi (bērnu pornogrāfija, terorisms...), un ar ļoti nedrošu situāciju, ko rada atsevišķi tiesu iestāžu lietotāji.

Šādās situācijās tiesnesis var izrādīties bezspēcīgs, jo objektivitātes princips prasa, lai emocijas tiktu izslēgtas nolēmumu pieņemšanas procesā. Tomēr nolēmuma kvalitāte ir cieši saistīta ar tiesneša darba vides kvalitāti. Patiešām, tiesneša emocionālā darba kvalitāte un spēja vadīt stresu (kā arī organizācijas stresu) ietekmēs to, kā tiek ievērots taisnīgums. Tādējādi tiesneša 'labklājība' ir 'laba sprieduma' priekšnosacījums. Tāpēc ir jābūt iespējai risināt šo jautājumu, izmantojot valsts politiku, attiecībā uz tiesu sistēmu efektivitāti un kvalitāti.

Lai gan pašlaik šajā jautājumā nav globālas stratēģijas, tā arvien vairāk tiek ņemta vērā. Eiropā ir izveidoti rīki, kuros iesaistīti tiesneši un ārējie speciālisti, lai analizētu, novērstu un pasargātu tiesnešus no psihosociāliem riskiem. Tiesnešiem, kuri vēlējas risināt ar attiecībām saistītās problēmas, tika izveidotas apmācības vai atbalsta grupas; var apmaksāt psihologu palīdzību, lai tie palīdzētu tiesnešiem sarežģītās lietās.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu tiesiskumu, tiesnešu atbalsta mehānismu izveide, kas izstrādāti Eiropā, gan ar individuālu, gan kolektīvu atbalstu, ļauj uzlabot tiesnešu labklājību un novērst pārmērīga spiediena risku.

7

POZITĪVAS ĒTIKAS PAMATNOSTĀDNES: Izstrādāt pozitīvu ētiku tiesnešiem, izstrādāt ētikas pamatnostādnes un veicināt to praktisku īstenošanu

2002. gadā Eiropas tiesnešu konsultatīvā padome sniedza atzinumu (Nr. 3) par tiesnešu ētiku un atbildību, iesakot izstrādāt "profesionālās ētikas principu deklarācijas", kas reglamentētu tiesneša rīcību neatkarīgi no disciplinārās procedūras. Tas ir jautājums par pozitīvas ētikas ieviešanu tiesu darbā.

Šis jēdziens veicina uzvedības un profesionālās rīcības noteikumu - profesionālā iestādes piešķirto pašregulācijas un paškontroles standartu, izpratni. Mērķis nav sodīt, bet gan vadīt un plašāk atbildēt uz to tiesnešu pamatotiem jautājumiem, kuri saskaras ar delikātām situācijām labvēlīgā sistēmā, kurā nav vērtējoša sprieduma un netiek ietekmēta profesionālā attīstībā.

Šajā kontekstā daudzas Eiropas tiesu sistēmas ir pieņēmušas ētikas vai profesionālās ētikas kodeksus, tostarp vērtības un principus, kam būtu jābūt ne tikai tiesnešu profesionālās prakses, bet arī privātās rīcības pamatā. Tas tika darīts, lai nodrošinātu tiesnešu neatkarību un objektivitāti un, tādejādi, sabiedrības uzticību tiesiskumam.

Pēc šo ētikas normu izstrādes, lai tās būtu saprātīgas un būtu reāli piemērojamas praksē, tiesnešiem ir jāīsteno šī jaunā prakse, galvenokārt ar mācību iestāžu starpniecību. Tas ļauj skaidrot tiesnešiem kādas cerības tiek saistītas ar viņu uzvedību.

Turklāt tiek īstenoti jauni pasākumi, lai ētikas standarti kļūtu vēl iedarbīgāki attiecībā uz personalizētu atbalstu tiesnešiem. Sistemātisku interviju izstrāde, stājoties amatā vai ētikas uzticības tālruni, kas ir pieejami visiem, ļauj novērst tiesnešu nošķirtību, piedāvājot viņiem drošu sistēmu, kurā viņi var rast atbildes uz morāles jautājumiem, kas neizbēgami radīsies.

Ievads

Šī dokumenta mērķis ir sniegt pārskatu par Eiropas Padomes (EP) dalībvalstīs īstenoto praksi un rīkiem, kas palīdz uzlabot tiesiskuma kvalitāti, novēršot Eiropā plaši izplatīto tiesu nošķirtību, izmantojot zināšanu labāku apmaiņu.

Šis pārskats ir balstīts uz dažādiem pārbaudītiem informatīviem dokumentiem, kā arī CEPEJ izmēģinājumu projektā iesaistīto tiesu atbildes uz anketas¹ jautājumiem. Tajā iezīmēti tie elementi un nosacījumi, kas ļauj tiesnešiem pārvarēt nošķirtību un nodrošināt labāku apkalpošanas kvalitāti ar mērķi uzlabot tiesu sistēmas vispārējo kvalitāti.

Piemēram, tiesnesis, kuram ir viegli pieejama informācija un zināšanas, kurš pastāvīgi dalās ar savu profesionālo pieredzi, un kuram ir labi organizēta un patīkama darbvietā, pieņems labākus nolēmumus. Savukārt tiesas procesa dalībnieks, kuram jāsadarbojas ar pieredzējušu, rūpīgu, kompetentu, mierīgu, pieejamu un godājamu tiesnesi, labāk pieņems nolēmumu, kā arī iestādi, kas to izpilda.

Jāatgādina, ka šie jautājumi ir daļēji aplūkoti vairākos CEPEJ-GT-QUAL dokumentos, jo īpaši "Tieslietu un tiesu kvalitātes uzlabošanas kontrolosarakstā", dokumentā "Tiesiskuma kvalitātes novērtēšana" un "Eiropas Padomes dalībvalstu tiesu lietotāju apmierinātības novērtējumu rokasgrāmata". Apmierinātības aptaujas sniedz ļoti noderīgu informāciju par tiesu darba kvalitāti un pakalpojumiem.

Iepriekšminētajos dokumentos minētie tiesu darba kvalitātes uzlabošanas elementi ietver:

- tiesas sēžu apmierinošas norises veicināšana, laika pārvaldība un procesuālā taisnīguma ievērošana, jo īpaši tiesnešiem apgūstot "uzklaustīšanas sistēmu";
- cieņpilnas un pieklājīgas attieksmes pret tiesas procesa dalībniekiem veicināšana, jo īpaši organizējot tiesnešu pieredzes apmaiņu un veicinot tiesnešu izpratni par ētikas jautājumiem;
- veicināt tiesisko palīdzību, jo īpaši judikatūras izplatīšanu un apmaiņu tiesā vai diskusiju un apspriežu organizēšanu par attiecīgo judikatūru;
- tiesnešu kompetences uzturēšana, jo īpaši attīstot sadarbības un zināšanu apmaiņas kultūru tiesā;
- tiesnešu personiskās un profesionālās ētikas kultūras veicināšana, cita starpā izmantojot tiesas politiku, lai veicinātu tiesnešu godīgumu un objektivitāti un novērstu interešu konfliktus.

Darba vides uzlabošana, kas ļauj tiesnešiem labāk pārvaldīt emocijas un stresu, saskaroties ar tiesu darba slodzi un sarežģītību, ir galvenais tiesu darba kvalitātes faktors. Vairāki jēdzieni šajā jomā nāk no uzņēmējdarbības vides un plašākā nozīmē no pārdomām par darba kopienām. Tie ir, piemēram:

- atgriezeniskā saite, uzraudzība vai kontrole;
- zināšanu pārvaldība un komandas darbs;
- pozitīva ētika;
- psihosociālo risku un emocionalitātes pārvarēšana darbavietā;

¹ 22 no 66 izmēģinājumu projektā iesaistītajām tiesām ir aizpildījušas 1.pielikumā doto anketu

Šie jēdzieni attiecas uz praksi, kas jau pastāv dažu dalībvalstu tiesās vai tiesu sistēmās. Tāpēc nepieciešams iepazīstināt ar šo praksi, lai rosinātu un padziļinātu pārdomas par to, kā uzlabot tiesneša darba kvalitāti. Īpaši vēlamies akcentēt:

- tiesnešu diskusiju sarakstus un emuārus;
- tiesību aktu izstrādes atbalsta instrumentus;
- tiesību aktu atjauninājumu izplatīšanas mehānismus;
- grupas veidošanu ap tiesnesi;
- intervīzijas mehānismu izveidi;
- emociju novērtēšanas un pārvaldības metodes tiesu iestādēs;
- pozitīvas ētikas attīstību.

Šie rīki norāda, ka dažādās dalībvalstīs tiek izmantotas atšķirīgas darba metodes. To pamatā ir sadarbība starp tiesnešiem, tiesnešiem un partneriem jurisdikcijā vai ārpus tās. Šīs jaunās metodes atspoguļo tiesnešu profesionālās nošķirtības kultūras pārvarēšanu un attālina no domas, ka tiesas lēmumi ir individuāla procesa vienīgais rezultāts. Tiesu padomēm un mācību iestādēm neapšaubāmi ir būtiska loma šīs kultūras veicināšanā². Nošķirtības novēršana pozitīvi ietekmēs tiesneša spēju:

- Saprātīgā termiņā pieņemt juridiski pamatotus un kvalitatīvus lēmumus (pieredze un zināšanas) (I).....
- taisnīga tiesas procesa beigās, kad tiesnesis rada taisnīgas tiesas tēlu, kas veicina sabiedrības uzticību (zinātība/ zināšanas) (II).

² Piemēram, Itālijas Tiesnešu padome 2011. gadā uzsāka projektu "Paraugprakses". 2011. gadā tika izveidota pirmā vietējā "paraugprakses" valsts datubāze. Šīs iniciatīvas attīstības rezultātā pēdējo gadu laikā ir radīta jauna sadaļa Padomes tīmekļa vietnē: <https://www.csm.it/web/csm-internet/il-progetto-buone-prassi>. Šajā sakarā ir izveidota un visām tiesu sistēmas ieinteresētajām personām ir pieejama pilnīga rokasgrāmata par "paraugpraksi un modeļiem". Ir izceltas dažas "īpašas jomas", piemēram, "attiecības ar teritoriju", "civiltiesiska tiesas procesa organizēšana" vai "krimināltiesu organizēšana", vai "tiesnešu palīdzības biroju organizēšana" utt.

I. Nošķirtības novēršana, lai uzlabotu tiesneša zināšanas....

1. Tiesu iestāžu kultūru tradicionāli raksturo tiesneša, kurš ir atbildīgs par tiesas nolēmumu, zināma nošķirtība, kas nodrošina tiesu varas neatkarību un objektivitāti. Tagad šī nošķirtība šķiet kaitīga, jo galējībās tā rada fiksētu vai pat novecojušu taisnīgumu, kas atšķiras no apkārtējās pasaules. Lai pārvarētu šo nošķirtību un nodrošinātu tiesu darba kvalitāti, šķiet svarīgi izveidot praktiskus rīkus zināšanu apmaiņai un izplatīšanai, kas mudinātu un veicinātu tiesnešu pārdomas.

A. Informācijas aprites pamatnostādnes: Izveido rīkus tiesnešu zināšanu apmaiņai; nodrošina kopīgās informācijas skaidrību un kontrolē tās saturu un pieejamību

2. Svarīgu tiesneša pienākumu veikšanai nepieciešama tiesneša kompetence un centība. Lai gan kompetence ir daļēji atkarīga no tā, kā tiesnesis sevi iegulda funkcionālo īstenošanā, to var attīstīt, izmantojot rīkus, kas nodrošina tiesnesim vieglāku piekļuvi nepieciešamajām zināšanām un kompetencei.
3. Lai gan CEPEJ pētījumi par kibertiesiskuma jomas attīstību atklāj, ka lielākajai daļai Eiropas valstu ir likumdošanas un tiesībzinātņu datubāzes, tām ir maz rīku tiesnešu zināšanu un pieredzes apmaiņai (attiecībā uz informācijas apmaiņu par katra indivīda praksi un pieredzi), kas būtu analogi "zināšanu pārvaldībai" vai "zināšanu un pieredzes pārvaldībai".
4. Šāds tiesnešu zināšanu apmaiņas modelis tiesā nenoliedzami var uzlabot nolēmumu kvalitāti, nodrošinot tiesnešiem piekļuvi ne tikai attiecīgajiem teorētiskajiem un likumdošanas avotiem, bet arī savu līdzgaitnieku praksei šo avotu īstenošanā. Tas ir noderīgs līdzeklis arī tiesu atmiņas arhivēšanai, lai nodrošinātu zināšanu nodošanu jaunajām tiesnešu paaudzēm.
5. Pašreizējā tiesu prakse liecina, ka tiesneši to patiešām pieprasa.

1.piemērs: Forumi un emuāri, kuros tiek centralizēta un glabāta informācija

6. **Nīderlandē** pastāv juridiskie forumi, un atbilžu kvalitāte tik augsta, ka, lai gan tiesnesim tās nav saistošas, tām ir liela autoritāte un tās tiek uzskatītas par pamatnostādņēm.
7. **Spānijā** "Tiesnešu apvienība demokrātijai" nodrošina tiesnešiem piekļuvi diviem blogiem – vienam par krimināllietām un otram par sociāliem jautājumiem, piedāvājot dalīties ar juridisko un tiesu informāciju, judikatūru, dažādām analīzēm un citiem noderīgiem dokumentiem (www.juecesdemocracia.es). Austrijas un Polijas tiesnešu apvienības sniedz tādu pašu atbalstu.
8. Novi Travnik apgabaltiesā (**Bosnija un Hercegovina**) tiesneši pārskata blogus un forumus, taču tajos nepiedalās.
9. Vesprēmas apgabaltiesas (**Ungārija**) iekšējā tīklā ir forums "Agora". Tiesu iestāžu valsts biroja iekšējā tīklā ir Eiropas tiesību padomdevēju tīkla apakšlapa. Tajā ir vairāki emuāri, kuros minēti nesenie Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Eiropas Kopienas Tiesas nolēmumi.
10. **Azerbaidžānā** tiesnešiem, kuri izmanto tiešsaistes bibliotēku, ir iespēja apmainīties ar datiem, rast risinājumus un dalīties ar noderīgu informāciju. Turklāt katram tiesnesim ir piekļuve "Tiesas gala nolēmumu datu bāzei", lai rastu risinājumu saviem jautājumiem, kā arī apmainītos ar informāciju un dokumentiem. Pastāv iespēja iepazīties ar tiesas aktiem, rakstīt komentārus un lasīt citus komentārus. Turklāt tiesnešiem tiešsaistes bibliotēkā ir piekļuve ECT nolēmumu tulkojumam azerbaidžāņu valodā. Saskaņā ar Narimanovas apgabaltiesas viedokli par 'diskusiju sarakstu', 'blogu' un 'forumu'

izmantošanu galvenā problēma ir elektronisko lietojumprogrammu nepārtraukta izmantošana, kas liek pieredzējušiem tiesnešiem mijiedarboties uz dažkārt novecojušām platformām.

2.piemērs: Diskusiju saraksti informācijas koplietošanai:

11. **Francijā** ir vairāki diskusiju saraksti un blogi, kurus tiesneši izveido un izmanto atbilstoši savai juridiskajai jomai vai funkcijai. Piemēram, "Civilnet" (tiesneši, kas pilda civiltiesiskas funkcijas), "Instru" (izmeklēšanas tiesneši), "Jafnet" (ģimenes lietu tiesneši), "Justepeine" (tiesneši, kas izpilda sodus), "Themis" (administratīvo lietu tiesneši) vai "Jprox" (vietējie tiesneši - tiesu priekšsēdētāji) utt. Pašlaik šos tīklus uztur tiesībszinātņu skolas.
Šie rīki ļauj tiesnešiem apmainīties ar risinājumiem tām problēmām, ar kurām viņi saskaras, veicot savus ikdienas pienākumus, kā arī dalīties ar attiecīgu informāciju un dokumentiem (likumdošanas un tiesībszinātnes attīstība, doktrīnas panti un lēmumu pieņemšanas modeļi). 'Pasta sūtījumu saraksti' un 'emuāri' ir privātas vietnes, ko regulē brīvprātīgs administrators, kurš kontrolē kopienas piekļuvi un kopīgo saturu. Šāda apmaiņa, kurā tiesneši piedalās brīvprātīgi, veicina kolektīvas pārdomas un savstarpējās prakses salīdzināšanu. Rezultāts - labāka saskaņošana un labāka prakse.
12. Turīnas apgabaltiesā (**Itālija**) diskusiju saraksti ir plaši izplatīti tiesnešu vidū, lai gan viņu mērķis bieži vien ir apmainīties ar informāciju par Itālijas Tiesnešu apvienības darba dažādiem aspektiem. Taču ir diskusiju saraksti par konkrētiem tiesu darbības veidiem, kur fokusgrupas tiek izmantotas, lai meklētu pieredzējušāku kolēģu atbalstu.
13. Antverpenes pilsētas pirmās instances tiesa (Beļģija) norāda, ka tiesneši neizmanto diskusiju sarakstus, blogus vai forumus, bet gan e-pasta grupas, kurās tiek apspriesti dažādi jautājumi.
14. **Albānijā** tiesas nolēmumu un doktrīnas apmaiņa, izmantojot elektroniskos tīklus, nav plaši izplatīta, tomēr tiesneši izmanto datorrīkus, lai dalītos pieredzē. Šie instrumenti ir noderīgi, jo tie ļauj apmainīties ar informāciju par lietām, kas prasa īpašas zināšanas.

3.piemērs: Saglabāt tiesas sanāksmes kā iecienītu informācijas apmaiņas kanālu

15. Dublinas Austrumu rajona tiesā (**Īrija**), kā arī Polijā tiesnešu sanāksmēm tiek dota priekšroka, salīdzinot ar e-pasta saraksti. Tiesneši tiekas, lai salīdzinātu savu praksi un apspriestu konkrētas lietas. Varšavas tiesa norāda, ka trūkst labu zināšanu apmaiņas rīku, bet reizi mēnesī izdodas organizēt tiesnešu sanāksmes.
16. **Rovaniemi** apelācijas tiesā (**Somija**) galvenais forums ir "Kvalitātes projekts", kas īstenots tiesas ietvaros, ļauj regulāri tikt tiesnešiem, prokuroriem, advokātiem un juridiskās palīdzības juristiem.
17. Ūstī pie Labes (**Čehija**) apgabaltiesā tiesneši izskata jautājumus mutiski vai elektroniski. Dažkārt viņi sazinās arī ar kolēģiem no citām tiesām, lai dalītos savā darba pieredzē. Blogi vai tiesu forumi netiek plaši izmantoti un nav populāri tiesnešu vidū, izņemot jaunos tiesnešus.

Secinājumi/ jautājumi

18. No šiem dažādajiem piemēriem izriet, ka tiesneši ir izstrādājuši rīkus informācijas apmaiņai. Diskusiju sarakstu mērķis ir apmainīties galvenokārt ar jautājumiem, kas rodas pienākumu izpildes gaitā, kā arī ar emuāriem un forumiem, lai kopīgi vāktu un apmainītos ar informāciju. Tiesneši īpaši novērtē šos rīkus³.
19. Tomēr tiesnešu vēlmes var sagādāt vilšanos, īpaši ņemot vērā informācijas sistēmu piesātinājumu. Patiesi, ikdienas ziņojumu apjoms var padarīt sistēmu nesaprotamu un neefektīvu. Trūkst efektīvu

³ Lisa VEYRE, « Les listes de discussion entre magistrats : vers une nouvelle forme de création et d'unification de la jurisprudence ? », La semaine juridique – édition général n°27, 2017.

rīku, ar kuru palīdzību kārtot jautājumus un atbildes pēc tēmas vai atbilstības, kā arī arhivēt visbiežāk lietotos dokumentus (īpaši kadrus, veidnes un citus tehniskos dokumentus), kā arī atbildes uz visbiežāk uzdotajiem jautājumiem⁴.

20. Turklāt, domājot par rīkiem, nepieciešams izpētīt ētikas un deontoloģijas jautājumus attiecībā tiesnešiem, kuru darba metodes ievērojami mainās. Ir būtiski salīdzināt šos rīkus un to izmantošanu ar tiesneša ētikas prasībām, jo īpaši attiecībā uz dienesta noslēpumu, neatkarību, uzcītības pienākumiem un kompetenci. Tiesnesis nedrīkst atteikties no saviem pienākumiem vai apdraudēt savus ētiska un deontoloģiska rakstura pienākumus.
21. Tādējādi mēs varam atzīmēt:

- Neatkarība: interneta pakalpojumu sniedzēja izvēle un sistēmas finansēšana rada jautājumus, lai nodrošinātu, ka netiek pieļauta likumdevēja un izpildvaras iejaukšanās, bet, vispārīgāk runājot, jebkāda ārvalstu iefiltrēšanās tiesu iestādē (uzņēmumi, žurnālisti, tiesas procesa puses...). Universitātes sniegtu garantijas attiecībā uz šo sarakstu augsto neatkarības līmeni, jo īpaši attiecībā uz izpildvaru;

- Dienesta noslēpums, konsultāciju konfidencialitāte un personas datu aizsardzība: koplietojamo datu saturs, un jo īpaši iespējamā nolēmumu anonimizācija var radīt bažas;

- Tiesu iestādes uzticība un sabiedrības uzticība: jākontrolē piekļuves kārtība tīkliem, ņemot vērā informācijas apmaiņas tendences tiesnešu vidū. Dažās valstīs, piemēram, **Apvienotajā Karalistē**, Anglijā un Velsā, jānodrošina, ka šajos forumos iegūtā informācija tiek nodrošināta arī tiesvedības procesa pusēm, un jāapsver, vai tā tiek ņemta vērā lēmumu pieņemšanā.

22. Ņemot vērā to, ka uzdevumi ir divejādi un savstarpēji saistīti, mums nepieciešams:

- atbalstīt šādas informācijas apmaiņas sistēmas: izstrādājot efektīvus un daudzfunkcionālus IT rīkus, lai izvairītos no informācijas trūkuma;

- nodrošināt šīs sistēmas, paredzot, ka interneta uzturētājs un finansēšanas metode garantē tiesnešu neatkarību un uzticību tiesu iestādei;

23. Visbeidzot, arvien aktuālāks kļūst jautājums par nepieciešamību saskaņot šos rīkus - oficiālos vai "institucionālos", ar sociālo tīklu (piemēram, WhatsApps) arvien aktīvāku izmantošanu, ko savā profesionālajā praksē tādiem pašiem mērķiem izmanto tiesnešu jaunākās paaudzes. Tas ir vēl jo vairāk tāpēc, ka jautājums par sociālo tīklu izmantošanu profesionāliem mērķiem, rada svarīgus ētiska rakstura jautājumus, jo īpaši attiecībā uz datordrošību saistībā ar ārzemju lietojumprogrammām, tikai reti tiek risināts, strādājot pie tiesnešu ētikas un profesionālās ētikas, un šis jautājums visbiežāk tiek risināts no tiesneša privātās dzīves viedokļa.

B. Savstarpīguma pamatnostādnes: Izstrādā un izplata rīkus paraug nolēmumu izveidei un izplatīšanai, vienlaikus respektējot tiesnešu neatkarību un kontrolējot šādi nosūtīto dokumentu kvalitāti

24. Ņemot vērā tiesnešu lielo darba slodzi, viņi ir spiesti izmantot paraug nolēmumus. Šādu modeļu radīšana un izplatīšana, ja tas ir jākontrolē, var veicināt zināšanu apmaiņu starp tiesnešiem, kuri var

⁴ Mehdi HAKAK, « Le partage des connaissances au sein de la magistrature », Annexes Rapport IHEJ « L'office du juge au XXIème siècle », 2013.

smelties iedvesmu no savu kolēģu radītajiem nolēmumiem. Tiek pievienoti arī rīki, ar kuriem izplatīt nolēmumus, kas pieņemti līdztīgos strīdos, un tie kalpo par informācijas avotu tiesnesim.

Piemēri

25. **Francijā** tiesneši ir izstrādājuši vairākas lietojumprogrammas, piemēram:

- ARPEGE lietojumprogramma Parīzes pirmās instances tiesā, kas paredz iespēju apmainīties ar paraugnolēmumiem un motivācijas blokiem starp tiesnešiem saistībā ar WINCITGI lietojumprogrammu, kas ir atbildīga par civillietu pārvaldību;

- TRA-BI-DO lietojumprogramma Betūnes pirmās instances tiesā, kas paredz motivējošu rindkopu, faktu elementu un digitālu datu apvienošanu no tekstapstrādes programmatūras (ko galvenokārt izmanto personu pārmērīgo parādsaistību jomā, ar ko nodarbojas pirmās instances tiesas).

- Strasbūras pirmās instances tiesā publicēšanas modeļi ir iekļauti tiesas IT ķēdē un ļauj apvienošanās, kas samazina redakcionālo slogu. Ieviestie dematerializēšanas rīki (īpaši attiecībā uz advokātiem un ekspertiem) ļauj tiesnesim atrast savu nolēmumu, puses, kuras viņš vēlas iekļaut advokātu secinājumos, un ekspertu ziņojumu.

- PERSEE lietojumprogramma Savernes apgabaltiesā, ļauj piekļūt paraugnolēmumiem, kodeksiem un judikatūrai;

Šīs lietojumprogrammas ir izstrādātas, lai atbalstītu tiesnešus uzdevumu izpildē. No pirmā acu uzmetiena tās, šķiet, piedāvā ierobežotas iespējas un neveicina zināšanu apmaiņu un konfrontāciju 'zināšanu pārvaldības' izpratnē. Tomēr šķiet, ka šo rīku izmantošana ir palīdzējusi pieredzējušiem tiesnešiem pārsūdzēt un attīstīt savu praksi.

Turklāt, izmantojot reģistrētus paraugnolēmumus un tiesu argumentāciju, šie rīki ļauj uzturēt tiesas vai palātas "atmiņu", neraugoties uz tiesnešu lielo mobilitāti, tādējādi veicina tiesisko paļāvību. Šie rīki ļauj uzturēt tiesas vai palātas "atmiņu", neraugoties uz tiesnešu lielo mobilitāti, tādējādi veicinot tiesisko paļāvību. Visbeidzot, pateicoties šo izstādes instrumentu un citu informācijas avotu, piemēram, augstāko tiesu doktrīnas vai tiesu prakses, savstarpējai savienojamībai tie ir īpaši noderīgi, lai paātrinātu un atvieglotu tiesneša izpēti un dokumentu izstrādes darbu.

26. Elektroniskā kartotēkas sistēma (Processo civile telematico jeb PCT), kas pašlaik tiek izmantota **Itālijā**, nodrošina civillietu tiesnešiem, cita starpā, paraugus, kas var palīdzēt dažādu nolēmumu sagatavošanā. Turklāt saskaņā ar PCT Itālijas civillietu tiesnešiem Tieslietu ministrija nodrošina 'konsoli', kas mijiedarbojas ar lietu pārvaldības sistēmu. Tiesneši redz digitālus lietu failus, un viņiem ir veidnes nolēmumu rakstīšanai. Līdzīga 'konsole' ir paredzēta krimināllietu tiesnešiem, bet tā vēl ir jāpaplašina; tikmēr tiesneši izmanto "Atti e Documenti 2.0", kas ļauj ātri izstrādāt aktus un nolēmumus, visus datus tiesas lietā saistot ar tiesneša sastādīto aktu, kurš pēc tam to var pabeigt, papildinot ar attiecīgajiem elementiem. Šāda lietojumprogramma ļauj arī meklēt aktus un procedūras un veikt uzklauššanu ierobežotā virtuālā platformā, noformēt aktus un dalīties ar konkrētiem lietotājiem.

Tomēr interese par paraugnolēmumu izplatīšanu visai neliela, jo tiesā ir iesniegti ļoti dažādi strīdi, kas mazina standarta lēmumu lietderību.

27. **Polijā** pastāv sistēma "Praetor", kas var radīt tiesas nolēmuma projektu (bez pamatojuma daļas). Tas nozīmē, ka šie pamatdati tiek automātiski pārsūtīti no sistēmas uz projektu. Turklāt visiem ir pieejama vietne www.ms.gov.pl. Tas ir portāls, kurā nolēmumi ir pieejami bez maksas un bez iepriekšējas lietotāja reģistrācijas.

28. Ūsti pie Labes apgabaltiesā (Čehijas Republikā) juridiskā darba palīdzības rīki ietver tiešsaistes interaktīvu pieteikumu, ko izstrādājusi Augstākā tiesa zaudējumu (nesaistošiem) aprēķiniem veselības jomā, un elektronisku pieteikumu dokumentu un lēmumu pusautomātiskai izveidei pašreizējās un vienkāršās lietās, kas ir pieejams dažās tiesās un ko izplata Tieslietu ministrija (APSTR).ii Prāgas rajona tiesa izmanto Tieslietu ministrijas atbalstītus vienotus elektroniskos pieteikumus, kas ļauj izstrādāt nolēmumus. Elektroniska tiesiskās informācijas sistēma ļauj arī dalīties ar komentāriem par likumiem un nolēmumiem.
29. Berlīnes apgabaltiesā (**Vācija**), ir vairāki modeļi, kas izveidoti vietējā tiesu sistēmā, lai atvieglotu tiesnešu nolēmumu pieņemšanas formālo procesu. Turklāt tiesnešu paraugnolēmumi (piemēram, nolēmumi, vispārējas nozīmes jautājumi) ir pieejami citiem tiesnešiem.
30. **Nīderlandes** nacionālā lietojumprogramma 'JustWord', nodrošina piekļuvi nolēmumu pieņemšanas modeļiem un daudziem motivācijas blokiem, ko formulējušas tiesnešu un sekretāru grupas. Turklāt viens no tiesu iestāžu Augstākās padomes izveidotās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas kritērijiem ir pārskatīšana, t.i., kolēģa lēmumu kontrole pirms nolēmuma pasludināšanas. Šādi tiesnesis, kas uzrakstījis nolēmumu, dalās savās zināšanās ar savu kolēģi, kurš lasa un kontrolē nolēmumu.
31. Antverpenes pirmās instances tiesa (**Beļģija**) informē, ka tā strādā ar modeļiem un izmanto elektroniskās (komerciālās) datubāzes.

Secinājumi / jautājumi

32. Atbilde, kas saņemta no izmēģinājumu projektā iesaistītajām tiesām, liecina, ka tiesas nolēmumu datubāzes un tiesību aktu datu bāzes ir plaši pieejamas visā Eiropā. Tās ir nozīmīgs rīks tiesneša ikdienas darbā. Tās ļauj ievērojami ietaupīt laiku, īpaši lielās prāvās. Turklāt, skatoties horizontāli, tās var novērst tiesneša nošķirtību, nodrošinot viņam piekļuvi nolēmumiem, ko viņa kolēģi pieņēmuši par līdzīgām lietām. Šādos apstākļos būtu jāveicina viegli pieejamu un lietotājam draudzīgu rīku izstrāde.
33. Tomēr paraugnolēmumu izmantošanā pastāv risks. Lai gan izstrādes rīki, nenoliedzami, uzlabo tiesneša darba izpildi un kvalitāti, tie nevar aizstāt tiesneša rīcības brīvību nolēmumu pieņemšanā. Tiesnesim vienmēr ir jābūt iespējai atteikties no tiem un produktīvi papildināt sagatavotos dokumentus.
34. Turklāt šo jauno darba metožu kvalitāte paredz to dokumentu kontroli, kas tiek iesniegti kā paraugnolēmumi, izmantojot biežus atjauninājumus, ko var lietderīgi veikt darba grupas vai atbildīgās iestādes izraudzīta tiesneša uzraudzībā. Lai nodrošinātu dokumentu pilnīgu atbilstību vajadzībām, ir svarīgi pastāvīgi uzlabot lietojumprogrammas, kas atbalsta dokumentus.

C. Atklātības pamatnostādnes: Nodrošināt atklātību attiecībā uz juridiskiem atjauninājumiem, izplatīt tos, izmantojot elektronisko kanālu, un rīkojot iekšējas vai atklātas sanāksmes, lai veicinātu jaunu viedokļu rašanos

35. Tiesnešiem ir svarīgi būt informētiem par attīstības tendencēm tiesu iestādēs, ne tikai likumdošanas vai tiesībzinātņu jomā, bet arī attiecībā uz darba praksi. Šīs zināšanas par notikumu attīstību raksturo tieslietu sistēmu, kas ir atvērta laikam. Ņemot to vērā, daudzi rīki jau ir izstrādāti.

1.piemērs: Piekļuve datubāzēm, lai iegūtu informāciju par tiesību aktiem un judikatūru.

36. **Slovēnijā** ir tīmekļa rīki, ko piedāvā Augstākā tiesa vai Tieslietu ministrija. Tie ietver "iusinfo.si", galveno juridiskas un komerciālas informācijas tiešsaistes portālu, kurā iekļauti:

- konsolidēti teksti un pilna Slovēnijas Republikas likumdošana;

- IUS-INFO reģistrs (IUS-INFO Register), pašreizējo tiesību aktu direktorijs, kas klasificēts pēc subjekta un satur noderīgu informāciju un atsauces;
 - visas Slovēnijas tiesu judikatūras apkopojums;
 - Eiropas Savienības tiesību akti un judikatūra;
 - juridisko publikāciju, profesionālo rakstu un juridisko atzinumu apkopojums;
 - oficiāli paziņojumi un publiski konkursi;
 - Poročevalec Državnega zbora RS sagatavošanas aktu shematisks apkopojums;
 - ik dienas atjaunota informācija par juridiskiem jautājumiem (ziņas, komentāri un slejas).
37. **Polijā**, ciktāl tas attiecas uz juridisko atbalstu, Polijas tiesas tiesneši var izmantot komercsistēmas "LEX" vai "Legalis". Tās veido tiesiskā regulējuma, tiesas nolēmumu un juridiskās literatūras pamatu.
 38. **Apvienotajā Karalistē**, Anglijā un Velsā ir tiesvedības elektroniskās vēstules, kas informē par izmaiņām likumos un visās svarīgajos jautājumos. Tiesnešu kolēģija piedāvā mācību vadības sistēmu (LMS), kurā ir mācību materiāli un resursi, kas pieejami visiem tiesnešiem.
 39. **Itālijā** daudzi rīki ir pieejami tiesnešiem Valsts tiesnešu skolā. Skolai ir bezmaksas abonements plašam juridisko žurnālu un publikāciju klāstam, kā arī bezmaksas piekļuve dažām tīmekļa vietnēm, kas nodrošina ikdienas atjauninājumus juridiskajos jaunumos.
 40. Štutgartes apelācijas tiesa (**Vācija**) paziņo, ka tiesneši var izmantot tīmekļa datubāzes, piemēram, www.juris.de vai www.beck-online.de. Tās ir maksas datubāzes, kuras apmaksā Bādenes-Virtembergas Tieslietu ministrija. Tajās ietverti nolēmumi un citus Vācijas, Austrijas un Eiropas tiesu nolēmumi, kā arī grāmatas un žurnālu raksti.
 41. Novi Travnik Kantonal tiesa (**Bosnija un Hercegovina**) atzīmē, ka Tiesnešu un prokuroru Augstākās padomes tīmekļa vietnē ir rokasgrāmatas un dokumenti. Turklāt Juridiskās dokumentācijas centra tīmekļa vietne un B&H tiesu tīmekļa vietnes nodrošina ātru piekļuvi konkrētam saturam.
 42. Turku Reģionālā administratīvā tiesa (**Somija**) izmanto vairākas tīmekļa vietnes (Finlex Suomenlaki.com Somijas tiesību aktiem, bet Edilex - judikatūras, tiesību pantu utt. apkopošanai), kuras Tieslietu ministrija ir nodevusi tiesu rīcībā.
 43. Līdzīgi, piekļuve tiesību aktu un Augstās tiesas (**Ungārijas Kūrijas**) nolēmumu elektroniskam apkopojumam, kā arī citiem tiesību avotiem ir iespējama arī Ungārijā vai Čehijā, kur katram tiesnesim ir piekļuve datubāzei un vispārīgiem nolēmumiem.
 44. **Lietuvā** ir izstrādāts IT rīks, kas ļauj publicēt nolēmumus tiešsaistē un bieži kontrolēt notikumu attīstību judikatūrā. Šis rīks tika izstrādāts, lai veiktu atjauninājumus judikatūrā, bet tāda rīka nav, lai atjauninātu tiesību aktus. Turklāt judikatūru bieži atjaunina apelācijas tiesu un Augstākās tiesas palīgi.
 45. **Horvātijā** ir publiska tīmekļa vietne: <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/search>, kuru nodrošina Horvātijas Republikas Augstākā tiesa, un kura piedāvā meklēšanas iespējas.

2.piemērs: Tiesnešu referentu izmantošana

46. Boloņas apelācijas tiesa (**Itālija**) atsaucas uz Tiesu iestāžu Augstākās padomes piezīmi par tiesu organizāciju laika posmam no 2017. līdz 2019. gadam: paziņojuma 54. punkts nosaka, ka katras tiesas priekšsēdētājam organizācijas gada plānā jānorāda, kā nodrošināt informācijas apmaiņu par judikatūru starp tiesnešiem, kas strādā ar līdzīgām lietām.
47. Attiecībā uz informāciju par Eiropas tiesību aktiem un judikatūru Itālijas Augstākā tiesu iestāde organizē vietējo un decentralizēto pasniedzēju tīklu, kuru uzdevumi ietver Eiropas jaunās

likumdošanas un judikatūras izplatīšanu tiesnešu vidū, ko regulāri veic, izmantojot e-pasta adresātu sarakstu, kurā norādītas visu to tiesnešu adreses, kuri darbojas attiecīgās apelācijas tiesas apgabalā. Regulāri tiek rīkoti tādi pasākumi kā konferences un semināri, kuros piedalās akadēmiķi, tiesneši un citi juristi.

48. (**Austrijā**), Īpaši Lincas apgabaltiesā, specializētās nodaļas priekšsēdētājs ir atbildīgs par visu augstāko tiesu, kas pārskata rajona tiesas, nolēmumu pārskatīšanu un informē visus specializētās nodaļas tiesnešus par jauniem un interesantiem jautājumiem. Līdzīgus uzdevumus veic Varaždinas pašvaldības tiesas (**Horvātija**) tiesneši.
49. Varšavas apgabaltiesā (**Polija**) ir persona, kas ir atbildīga par visu jauno Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu pārskatīšanu un visu svarīgu nolēmumu izplatīšanu tiesnešiem pa e-pastu.
50. **Francijā** katras apelācijas tiesas pirmajam priekšsēdētājam tiek iesniegta lieta ar kasācijas tiesas nolēmumiem, kas viņam jāizplata, īpaši pirmās instances tiesā. Tāpat Nīderlandē viens līdz trīs tiesas priekšsēdētāji katrā jurisdikcijā ziņo par izmaiņām likumdošanā un jurisdikcijā. Apvienotajā Karalistē, Anglijā un Velsā katrā tiesā ir viens tiesnesis, kura uzdevums ir informēt darbiniekus par tiesu sistēmas reformām.

3.piemērs: Tiesnešu un citu profesionāļu sanāksmju organizēšana

51. Lincas rajona tiesa organizē sanāksmes četras reizes gadā, kas pulcē sešu līdz septiņu tiesu vadītājus, lai apspriestu problēmas un jaunumus. Trīs no šīm sanāksmēm organizē tiesu direktori, savukārt pēdējo organizē ārštata pasniedzējs. Šī sistēma ir apstiprināta, un ministrija sedz ceļa izdevumus.
52. Rovaniemi apelācijas tiesas (**Somija**) jurisdikcijā, tiesas ir izveidojušas darba grupas, kuru sastāvā ir tiesneši un dažkārt arī ar tiesu nesaistītas personas (prokurori un advokāti), lai uzlabotu pieņemto nolēmumu kvalitāti un saskaņotu praksi starp jurisdikcijas tiesām.
53. Turīnas tiesa (**Itālija**) atzīmē, ka "Riunioni di Sezione" (nodaļu sanāksmes) notiek regulāri starp civillietu un krimināllietu nodaļām. To mērķis ir censties izveidot vienotu judikatūru, vismaz attiecībā uz visjutīgākajiem tematiem, kas saistīti ar katras nodaļas darbību. Šīs sanāksmes nav pieejamas profesionāļiem, izņemot attiecīgo nodaļu tiesnešus. Turklāt Civiltiesību observatorijas ir brīvprātīgas apvienības, kas ir spontāni izveidotas daudzos Itālijas tiesu rajonos, lai veicinātu tiesas procesā iesaistīto subjektu - tiesnešu, advokātu, tiesu administrācijas darbinieku - salīdzināšanu un sadarbību, kā arī lai bez jebkādas politiskas loģikas izstrādātu un atbalstītu noteiktas darbības, praktiskas un konkrētas izvēles, kas uzskatāmas par civiltiesību kvalitātes un efektivitātes uzlabošanu. Sanāksmju un simpoziju regulāra organizēšana, lai nodrošinātu vienotu tiesisko kultūru, kā arī konkrētu projektu īstenošana ir daudzu observatoriju centru darba pamatā.
54. Strasbūras tiesa (**Francija**) ir izveidojusi un turpina regulāri organizēt vadības komitejas vai darba grupas, lai izveidotu un uzraudzītu projektus, kuru mērķis ir modernizēt tiesas darbu, efektīvizējot visu speciālistu darbu un uzlabojot tiesu kvalitāti. Šīs darba grupas tiek regulāri, parasti reizi divos mēnešos. Tajās pulcējas attiecīgo dienestu tiesneši un amatpersonas, un tās notiek atbilstoši advokatūras pārstāvju (priekšsēdētāja un viņa iecelto juristu) darba grupas mērķim, tiesnešu palātu (priekšsēdētāja un viņa iecelto tiesu amatpersonu) un tiesu ekspertu (priekšsēdētāja un/vai viņu iecelto ekspertu) reģionālajai apvienībai⁵. Turklāt Kolmāras apelācijas tiesa organizē ikgadēju sanāksmi ar CrEDH, kas ievēlētas saistībā ar Franciju, lai uzklautu judikatūras attīstības aktualitātes. Tās pašas nodaļas tiesnešu tikšanās arī notiek regulāri.

⁵ Šīs darba grupas attiecas uz: - procesuālās pieredzes apmaiņas dematerializēšanu starp pirmās instances tiesām un advokātiem (ComCi TGI); pirmās instances tiesu un advokātu asociāciju; - apmaiņas dematerializēšanu starp pirmās instances tiesām un tiesu amatpersonām (IP WEB et e-jurisdikcija); tiesu ekspertīžu dematerializēšanu starp advokātiem, ekspertiem, nepārstāvētām pusēm un Augsto tiesu (Opalexe); Augstākā tiesa, advokātu asociācija un eksperti; - tiesu atbalsta birojs; - uzņemšana tiesā: advokātu asociācija.

55. **Albānijā** ir juridisks pienākums organizēt visu tiesas tiesnešu ikmēneša sanāksmes. Pārmaiņām tiesībzinātnē seko praktikanti pirmās instances tiesās. Apelācijas tiesu tiesneši tiek ar dažādu Augstākās tiesas palātu tiesnešiem četras reizes mēnesī. Turklāt Duresi revīzijas palātas sanāksmes ar citiem profesionāļiem tiek organizētas, iepazīstinot ar revīzijas palātas gada pārskatu, kā arī pēc ad hoc principa.
56. Šeki apelācijas tiesas (**Azerbaidžāna**) jurisdikcijā tiesas prezidijs ir organizējis tiesnešu darba grupas, lai uzlabotu pieņemto nolēmumu kvalitāti un saskaņotu praksi starp jurisdikcijas tiesām. Semināri tiek rīkoti katru nedēļu, piedaloties tiesnešiem un darbiniekiem, lai sistemātiski pētītu tiesu praksi un dažādas tiesību jomas. Iknedēļas semināru laikā tiek apspriestas lietas, lai izveidotu vienotu tiesu praksi nolēmumu izpildes jomā, un par šīm lietām notiek viedokļu apmaiņa.
57. Antverpenes Pirmās instances tiesā (**Beļģija**) ir krimināllietu nodaļa, kurā ir pārstāvēti tiesneši un darbinieki un tiek apspriesti visi jautājumi, kas saistīti ar darba procedūrām, tiesu kvalitāti u.c. Viņi cenšas visā valstī attīstīt vienotu sistēmu. Turklāt viņiem ir iekšēja sistēma, kas nodrošina iespēju dalīties pašiem ar savu tiesu praksi. ECK judikatūra nav iekļauta.
58. **Nīderlandē** notiek regulāras pieredzes apmaiņas un konsultācijas starp tiesas priekšsēdētāju un advokatūras priekšsēdētāju, kā arī starp advokātiem un tiesnešiem, tiesnešiem un tiesu izpildītājiem, tiesnešiem un Bērnus tiesību aizsardzības padomes pārstāvjiem u.c.
59. Ūsti pie Labes apgabaltiesa (**Čehija**) regulāri organizē sanāksmes dažādu nodaļu tiesnešiem, kurās pievēršas praktiskiem un profesionāliem jautājumiem. Līdzīgas sanāksmes dažkārt notiek reģiona tiesnešiem (t.i., apgabaltiesā un septiņās rajona tiesās). Prokurori dažkārt apmeklē krimināltiesību jomā specializētu tiesnešu sanāksmes. Citu juridisko profesiju (juristi, notāri) pārstāvji šajās tiesas sēdēs nepiedalās. Kad vairākas lietas ir saistītas vienu tēmu, tiesneši var tikties, lai pārrunātu un mēģinātu panākt vienu un to pašu nolēmumu.
60. **Bosnijā un Hercegovinā** tiesu prakses saskaņošana notiek dažādos līmeņos: iestāžu līmenī (piedaloties Augstākās padomes Tiesiskās dokumentācijas centram un specializētai komisijai), videokonferencēs, kas tiek organizētas starp prokuroru birojiem un dažādu juridisko speciālistu apmācībām.
61. **Apvienotajā Karalistē**, Anglijā un Velsā iespēja dalīties zināšanās ir tiesnešu mācību semināru veidā.
62. Veszprēmas apgabaltiesā (**Ungārija**) krimināllietu nodaļas ietvaros, apgabaltiesas regulārajās profesionālajās sanāsmēs tiek aicināti piedalīties visu tiesu profesiju pārstāvji (advokāti, prokurori un policisti). Šī prakse tiek īstenota reizi gadā Kristiansandas tiesā (**Norvēģija**). Neoficiālas sanāksmes var rīkot saistībā ar lietām, ko izskata tiesa.

Secinājumi/ jautājumi

63. Šie piemēri liecina, ka lielākajai daļai valstu ir IT rīki, tostarp datubāzes, lai apkopotu likumdošanas un judikatūras avotus un nodrošinātu organizētu informāciju par aktuāliem notikumiem. Ņemot vērā šo datubāzu lietderību, tās nepieciešams regulāri atjaunināt, izstrādāt arvien efektīvākas meklētājprogrammas un viegli lietojamus un intuitīvus rīkus.
64. Papildus šīm datubāzēm dažas valstis ieceļ tiesnešus referentus, kas ir atbildīgi par jaunumu izplatīšanu tiesību aktu un tiesībzinātņu jomā, kā arī elektroniskiem biļeteniem vai sanāsmēm.
65. Attiecībā uz elektroniskām vēstulēm, ja laika ietaupījums salīdzinājumā ar klātienē sanāsmēm ir noteikts, izplatīšanas biežums ir jākontrolē, lai nepiesārņotu informācijas kanālus. Turklāt atsaukšanās uz vēstulēm, izmantojot atslēgvārdus, kā arī to kompilēšana nodrošina to ilgmūžību un novērš informācijas zudumu.
66. Daudzas valstis nodrošina regulāras tiesnešu sanāksmes, dažkārt to tiesnešu uzraudzībā, kas iecelti, lai sekotu līdz aktuālajiem notikumiem, un kuru mērķis ir izplatīt judikatūras jaunumus, kā arī labu profesionālo praksi. Papildus tiesiskās palāvības saskaņošanai šīs sanāksmes ļauj novērst tiesnešu nošķirtību, ļaujot viņiem dalīties ar savām problēmām.

67. **Somija, Itālija, Ungārija nodrošina šādu sanāksmju pieejamību citiem jurisdikcijas partneriem un tieslietu speciālistiem.** Šo daudzdisciplināro sanāksmju norise nodrošina to, ka tiesa un tās tiesneši ir atvērti ārpasaulei un jo īpaši galvenajiem partneriem. Tā ir iespēja ne tikai izstrādāt kopīgus mērķus un darba metodes, bet arī apspriest dalībnieku problēmas. Līdz ar to atklātas sanāksmes, kas saistītas ar tiesu darbu, šķiet laba prakse, kas būtu jāveicina.

D. Sadarbības pamatnostādnes: Izveidot komandu ap tiesnesi, lai iegūtu kvalitātes un laika aspektā, koncentrējot savu darbu uz nolēmumu pieņemšanu, neapšaubot tiesneša neatkarību⁶

68. Lai gan zināšanu izplatīšana un apmaiņa starp tiesnešiem nodrošina pieredzes apmaiņu, kas novērš tiesneša nošķirtību, to var papildināt, izveidojot komandu ap tiesnesi. Tiesneša darbs ir nolēmuma pieņemšanas procesa kulminācija, kurā piedalās arī citi profesionāļi. Pārdomājot šīs ķēdes dalībnieku kā darba grupas, kas paredzēta nolēmuma izstrādāšanai, saikni, ir iespējams bagātināt tiesneša darbu, izmantojot katras personas īpašības, kā arī mazināt tiesneša nošķirtību un ievērojami paātrināt viņa darbu.

Piemēri

69. **Itālijas** Augstākā tiesa ir izveidojusi partnerību ar vairākām universitātēm, lai uzņemtu stažierus ar nolūku palīdzēt tiesnešiem darbā, veicot pētījumus vai konkrētu dokumentu provizorisku sagatavošanu. Šis valsts tiesu sistēmā ir izveidota arī jaukta struktūra (ufficio del processo). Šī struktūra sastāv no praktikantiem, ierēdņiem un goda tiesnešiem. Tās mērķis ir palīdzēt tiesnesim informācijas meklēšanas darbā, tiesas sēdes sagatavošanā, statistikas ziņojumu sagatavošanā utt.
70. **Francijā** daudzās tiesās ir juristi vai tiesu palīgi, kas ir atbildīgi par tiesas sēžu sagatavošanu un konkrētu nolēmumu iepriekšēju sagatavošanu. Tas ļauj tiesnesim koncentrēties uz debašu norisi tiesas sēdēs un nolēmumu motivāciju. Tā Strasbūras apgabaltiesā tiesas komerciālajai nodaļai tiesas nolēmumu sagatavošanai tiek pieaicināts pilnas slodzes jurista palīgs. Turklāt tiesā tiek nodarbināti 14 juriskonsulti, no tiem 13 strādā juridiskās palīdzības dienestā, sagatavo nolēmumus vai dokumentus tiesnesim.
71. Varadžinas municipālā tiesā (**Horvātija**) tiesu juridiskie konsultanti strādā ar vienkāršākām lietām, par kurām viņi tiesnešiem sagatavo nolēmumu projektus.
72. **Lietuvā** tiesu palīgi veic pienākumus, piemēram, apkopo tiesnesim nepieciešamos tiesību aktus un citu informāciju, analizē, sistematizē un sniedz secinājumus, apkopo lietu juridiskās problēmas, sniedz argumentētus secinājumus par juridisko problēmu risinājumu, sagatavo tiesvedības dokumentus un piedalās darba grupās un komitejās.
73. **Slovēnijā** vecākie tiesu konsultanti un tiesu palīgi ir atbildīgi par vienkāršu aktu izstrādi, tiesas nolēmumu projektu sagatavošanu un tiesas sēdēm. Turklāt citi tiesu darbinieki ir atbildīgi par statistiku, lai tiesnesis varētu koncentrēties uz saviem pamatpienākumiem.
74. **Somijas** administratīvajās tiesās, piemēram, Turku apgabaltiesā, ir tiesu referenti - tiesnešu asistenti. Viņu vidū ir arī datorspeciālists kurš sagatavo statistiku.
75. **Azerbaidžānā** katram tiesnesim ir palīgs un lietvedis, kas palīdz veikt izpēti, sastādīt procesuālos nolēmumus un statistikas pārskatus. Turklāt, ņemot vērā lielo darba apjomu, studenti un jaunieši, kurus interesē tiesīzbzinātnes, tiek iesaistīti gan brīvprātīgi, gan publiski lietu sagatavošanā, kā arī IKT izmantošanā.
76. Varšavas apgabaltiesā (**Polija**) katrā nodaļā ir 'tiesneša palīgi'. Viņu uzdevums ir palīdzēt tiesnesim veikt izpēti, sagatavot tiesas sēdi, vienkāršus aktus.
77. **Nīderlandē** sekretāri sadarbojas un palīdz tiesnešiem.
77. **Bosnijā un Hercegovinā** tiesnesim palīdz divi profesionāli kolēģi.

⁶ 2016. gadā CEPEJ pieņemtais paraugprakses instrumentu kopums civilā un administratīvā tiesiskuma darbības uzlabošanai piedāvā vairākus profesionālus risinājumus, kas atbalsta tiesneša darbu.

78. Prāgas rajona tiesā (**Čehijas Republika**) divi tiesneši sadarbojas ar palīgu, kurš ir tiesneša praktikants.

Secinājumi/ jautājumi

79. Vairākās valstīs juridiskie palīgi var būt atbildīgi par tiesas sēžu sagatavošanu, vienkāršu uzdevumu veikšanu vai palīdzību tiesnesim izpētes darbā, lai tiesnesis varētu koncentrēties uz saviem pamatpienākumiem.
80. Nostādot tiesnesi komandas centrā, kur ikvienam ir savas īpašās kompetences, nolēmumu izstrādi iespējams tikai bagātināt. Tiesnesis ir nolēmumu pieņemšanas ķēdes neatņemama sastāvdaļa (civiltiesību vai krimināltiesību), kurā iesaistītas lietas puses, advokāti un citi tiesas darbinieki (prokuroru un sekretāru) pārstāvji. Lai nodrošinātu nolēmumu pieņemšanas procesa kvalitāti, jāņem vērā visu šīs ķēdes (civiltiesību un krimināltiesību) posmu efektivitāte un kvalitāte.
81. Tas tomēr nenozīmē visu **tiesneša prerogatīvu deleģēšanu**. Ņemot vērā viņu statusu, tiesnešiem nešķiet pieņemami deleģēt noteiktas funkcijas, jo īpaši tās, kas tieši saistītas ar viņu tiesas darbu. Tiesu varas objektivitāte un neatkarība nozīmē, ka nolēmumu saturs ir tiesneša individuālo apsvērumu rezultāts.

II. Nošķirtības novēršana, lai uzlabotu tiesneša zināšanas un prasmes

82. Apmainoties zināšanām, vienlaikus bagātinot tiesneša zināšanas, var uzlabot arī saskarsmes iemaņas. Patiesi, pastāv risks, ka tiesnesim nošķirtības dēļ trūkst perspektīvas attiecībā uz savu profesionālo praksi. Tā rezultātā profesionālā prakse var gan zaudēt efektivitāti, gan radīt psihosociālus traucējumus vai ētikas jautājumus, kas paliek neatbildēti.
83. Ņemot to vērā, Eiropas Padomes dalībvalstis ir izstrādājušas jaunus rīkus, lai novērstu tiesneša nošķirtību ar mērķi strādāt pie ikviena zināšanām tiesu kvalitātes interesēs.

A. Pieredzes apmaiņas pamatnostādnes: Apsvērt intervīzijas attīstību, lai veicinātu pozitīvu savstarpēju pieredzes apmaiņu par profesionālo praksi

84. Intervīzija ir mehānisms, kas ļauj kolēģiem tikties un apmainīties ar idejām, lai kopīgi apspriestu profesionālo uzvedību un praksi. Tā ir jānošķir no novērtēšanas, jo tas ir brīvprātīgs un labvēlīgs process ārpus jebkādas hierarhiskas sistēmas.
85. Šādas prakses izveide ļauj pārvarēt tiesneša darba nošķirtību, veicinot konstruktīvu kritiku par profesionālo praksi un saskarsmes prasmēm. Tā sniedz iespēju izkopt vienotu iztaujāšanas un saskaņošanas kultūru.

Piemēri

86. **Eiropas Tiesiskās apmācības tīkls** savā rokasgrāmatā par tiesiskās apmācības metodēm Eiropā iekļauj intervīzijas principu, kas, pēc tā domām, varētu būt lētāka un efektīvāka supervīzijas alternatīva.⁷
87. 2002. gadā **Nīderlandē** tika izveidota neatkarīga Tieslietu padome, kas sadarbībā ar Tieslietu ministriju pārrauga visaptverošu programmu "RechtspraaaQ" tiesiskuma kvalitātes novērtēšanai un uzlabošanai. Šajā programmā intervīzija, kas jau tika praktizēta dažās Nīderlandes tiesās pirms reformas, ir kā kvalitātes kritērijs, kas ļauj veikt gan novērtējumu (saistībā ar lietotāju un tiesu darbinieku apmierinātības aptaujām, iekšējām revīzijām, ārpus tiesas esošu personu apmeklējumiem un sūdzību par pakalpojumu nepareizu darbību vienotu izskatīšanu), gan pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu.

Tas ir brīvprātīgs process, kurā piedalās divi tiesneši (viens konsultants - novērotājs - viens padomdevējs - viens intervējamais – viens novērotājs), kuri viens otru novēro publiskās tiesas sēdēs vai ministru uzklaušanās laikā un pēc tam restitūcijas, diskusiju un pieredzes apmaiņas posmā. Šie divi posmi neattiecas uz strīda juridiskajiem nosacījumiem, piemērojamo likumu vai pat uz tiesneša nolēmuma piemērotību, bet tikai uz visiem tiesneša rīcības aspektiem (uzmanība tiek pievērsta prāvas dalībniekam un viņa kolēģiem, pierakstu veikšanai, klausīšanās un klusēšanas izmantošanai, žestiem utt.).

Novērošanas posms var notikt no filmētas auditorijas, un restitūcijas posmā var iesaistīt trešās puses koordinatoru.

⁷ http://www.ejtn.eu/PageFiles/11019/JUST_FR-TRA-00.pdf

Ir ieteicams izveidot to tiesnešu pārus, kuriem ir līdzīga vai atšķirīga pieredze un kuri nav raduši strādāt kopā, lai izvairītos no tā, ka restitūcijas laikā tiek traucēts intervīzijas vadītājs.

Intervīzijas rezultāti ir konfidenciāli. Tie nekad netiek publicēti, pat ja tas ir "kvalitātes" kritērijs "RechtspraakQ" izpratnē, atšķirībā no tiesas darbinieku un lietotāju apmierinātības aptauju rezultātiem. Valsts līmenī ir izstrādāts ceļvedis Nīderlandes tiesnešiem, lai vadītu viņus tajos aspektos, kas tiks novēroti un vadītu diskusiju restitūcijas laikā. Zufsenes rajona tiesā tiesneši un sekretāri var brīvi izvēlēties intervīziju, kurā viņi vēlas piedalīties. Ja tiesneši izvēlas intervīziju, ko veic trešā persona, viņi var arī saņemt regulāras atsauksmes par tiesneša profesiju kopumā vai saistībā ar konkrētu tiesību jomu. Šī trešā persona, piemēram, var būt pensionēts tiesnesis, psihologs vai konsultants.

88. **Francijas** Parlamentārā izmeklēšanas komiteja 2006. gada ziņojumā ieteica "attīstīt horizontālo kontroli, īstenojot tehnisku pieredzes apmaiņu un diskusijas starp tiesnešiem, un pat, ja iespējams, klusējot apmeklēt kolēģu rīkotās tiesas sēdes (...), jo īpaši tad, ja ir iesaistīta koleģiālā struktūra".

Dažās jurisdikcijās intervīzijas prakse ir tikai nedaudz pārbaudīta. Līdz šim tā ir pārbaudīta Roannas, Kutances, Avranšas, Albertvillas un Kaenas tiesās, bet ne ilgtermiņā; tikai intervīzija Roannas pirmās instances tiesā ir nonākusi līdz rakstiskam ziņojumam. Šie eksperimenti atspoguļoja ļoti atšķirīgu tiesu praksi, jo īpaši attiecībā uz tiesvedības veidu, palātām vai atklātām tiesas sēdēm, koleģiālām vai viena tiesneša tiesas sēdēm, atšķirīgu novērotāja atrašanās vietu tiesas zālē, kā arī attiecībā uz novērotāju. Tā sniedza atšķirīgus rezultātus atkarībā no tā, vai tiesneši ir no dažādām jomām vai no vienas jomas, no tiesnešu pieredzes pakāpes (tiesneši, kuri tikko bija beiguši sākotnējās supervīzijas apmācības un kuriem nebija tādas pašas attiecības ar intervīziju kā vecākajiem tiesnešiem, no tiesas lieluma un atmosfēras, kā arī no izvēlēta novērošanas laika (pārāk īss uzklaušanās laiks neļauj pietiekami spontāni izturēties, jo attiecīgā persona ir modrāka, ja zina, ka tiek novērota).

Šīs pieredzes rezultātā tika izstrādāta "Intervīzijas harta", kā arī "novērošanas tīkls", ko radīja Tiesnešu valsts skolas (ENM) izveidotā piecpadsmit tiesnešu darba grupa, lai vadītu un aprīkotu tiesnešus, kuri to vēlas. ENM arī turpina ļoti aktīvi popularizēt intervīziju savos mācībuursos.

Harta ietver iepriekš izklāstītos galvenos principus, kā arī binārās un savstarpējās intervīzijas formu, kuras pamatā ir Nīderlandes modelis:

- brīvprātīgais darbs: pieredzes apmaiņa nozīmē iecietību, ko var panākt tikai ar brīvprātību;
- mērķsadarbība: intervīziju veic divi tiesneši, kas brīvi izvēlas viens otru saskaņā ar iepriekš minēto brīvprātīgā dienesta principu;
- labsirdība: hierarhisku attiecību neesība un intervīzijas vadītāja labsirdība pret personu, kura tiek intervēta, ļauj intervētajai personai iespējami dabiskāk un spontānāk izturēties, tādējādi veicinot to, ka restitūcija kļūst noderīgāka un konstruktīva; šī labsirdības prasība izriet no pienākuma cieņpilni izturēties pret saviem kolēģiem;
- savstarpīgums: abi tiesneši secīgi novēro viens otru, ieņemot intervētāja un pēc tam intervējamā vietu;
- konfidencialitāte: viss, kas minēts restitūcijas laikā, ir konfidenciāls, lai novērstu jebkādu risku, ka process varētu tikt ļaunprātīgi izmantots ārvalstu vajadzībām (ieskaitot spiedienu);
- tiesas neatkarības ievērošana: revidents nekādā gadījumā nedrīkst kritizēt kolēģa pieņemto lēmumu, ja vien viņš skaidri nepieprasa savu atzinumu.

Pielikumā pievienotais novērošanas tīkls tiek izmantots, lai vadītu skatītāju uz to jautājumu veidu un būtību, kas jāapspiež ar attiecīgo personu, lai nodrošinātu ne tikai restitūcijas lietderību, bet arī atbilstību principiem.

89. Berlīnes rajona tiesā (**Vācija**) intervīziju veic, pamatojoties uz tiesneša brīvprātīgu līdzdalību.
90. Beļģijā 2015. gadā tiesnešu apmācības institūts izstrādāja intervīziju kā pārvaldības mācību moduļa daļu tiesnešiem⁸. Īpaši tika organizēta sesija, kurā piedalījās piecu tiesu priekšsēdētāju un prokuroru grupas, kas tikās ārpus savām tiesām un apsprieda savas problēmas. Ja šī pieeja atšķiras no intervīzijas, kas tikko tika apskatīta, tad tai ir tāds pats mērķis kā miermīlīgai savstarpējai piedzes apmaiņai. Novērošanas posms netiek īstenots, jo tas saistīts ar tiesas vadības kritiku, nevis uzklautšanu. Šo pieeju īpaši labi pieņēma dalībnieki, kas, savukārt, mudināja tiesnešu apmācības institūtu ieguldīt un attīstīt šo programmu. Tā ir īpaši noderīga tāpēc, ka ļauj atrast praktisku risinājumu, kas katrai tiesai ietaupa laiku, jo visbiežāk ir tieši piemērojami.
91. **Austrijā** līdzīgu risinājumu izmanto semināru veidā, kas attiecas tikai uz tiesu priekšsēdētājiem.
92. **Slovēnijā** intervīzija starp kolēģiem notiek jau vairākus gadus. To organizē un apmaksā Tiesnešu mācību padome (CJC). Supervizorus izvēlas Tiesnešu mācību padome (CJC), pamatojoties uz pieprasījumu, un tiem vispirms jāapmeklē īpašs supervīzijas seminārs. Tā kā šī nav formāla procedūra, tā ir pilnīgi brīvprātīga tiesnesim, un tā nav integrēta Tiesas novērtēšanas procesā, ko veic Tiesas personāla padome.
93. Papildus intervīzijai **Slovēnija** ir izstrādājusi mentoringa programmu jaunajiem tiesnešiem, kuri nesen mainījuši savu tiesību jomu. Šī programma ir plašāku iniciatīvu daļa, kuru rezultātā Slovēnijai piešķīra CEPEJ 2019 Tiesikuma kristāla svarus⁹. Gandrīz divu gadu laikā vairāk kā 100 pirmās un otrās instances tiesneši tika apmācīti par padomdevējiem jaunākiem tiesnešiem visā valstī. Mentoru programmas tiek nodrošinātas individuāli, kad tiesnesis-mentors gatavo individuālu apmācības programmu kopā ar tiesnesi, kas saņem palīdzību. Pasākumi ietver tiesas sēdes apmeklējumu un diskusijas par to, kā notika tiesas process, apspriežot šādas tēmas: kā vadīt lietu un tiesas sēdi, kā uzrunāt plašsaziņas līdzekļus, kā rakstīt kvalitatīvus tiesas lēmumus, kā organizēt tiesu darbu u.c.
94. Zināšanas tiek nodotas arī, izmantojot īpaši izveidotus tiesnešu prasmju seminārus ar uzraudzības tehniku. Šos seminārus vada vecākie un Augstākās tiesas tiesneši, kuri ir īpaši apmācīti uzraudzības metodēs un ir kompetenti skolotāji. Seminārus apmeklēja vairāk kā 200 visu instanču tiesneši. Vienas tiesību jomas tiesneši tiek semināros reizi mēnesī (ne vairāk kā 10 sanāksmēs) mazākās, ģeogrāfiski jauktās grupās, lai apspriestu judikatūru un praktiskus jautājumus, ar kuriem viņi saskaras, pildot savas tiesneša funkcijas. Pieredzes, prasmju, baiļu un jūtu apmaiņa uzlabo judikatūru un, vēl svarīgāk, stiprina saikni starp tiesnešiem un rada to personu kopienu, kuras ir gatavas palīdzēt citiem tiesnešiem, vienlaikus pilnībā ievērojot viņu neatkarību.

Secinājumi/jautājumi

95. Intervīzija ir profesionāļu aprindās pazīstama prakse. Saskaņoties ar zināmu tiesnešu nošķirtību, kas var radīt profesionālās prakses perspektīvas trūkumu, šis mehānisms ļauj tiesnesim būt starp

⁸ <http://www.questionegiustizia.it/rivista/2016/1/vandebroeck.pdf>

⁹ Tikpat interesantas ir arī iniciatīvas attiecībā uz atbalstu jaunieceltajiem tiesnešiem. Pamatojoties uz intervijām ar jaunieceltajiem tiesnešiem, ir sarakstīta rokasgrāmata par tiesas darbu (145 lappuses), kurā sniegti praktiski padomi par tiesas darbu jaunā tiesneša acīm, aptverot jautājumus, kas saistīti ar tiesas telpām, aprīkojumu, personas datu aizsardzību, tiesu iestāžu organizāciju, personālu, kur iegūt nepieciešamo informāciju, kā organizēt lietu, tiesnešu karjeru un to novērtēšanu utt. Ikviens jaunieceltais tiesnesis saņem projekta vadītāja vēstuli, kurā tiek iepazīstināts ar pieejamajiem produktiem un to izmantošanu. Ceļveži ir pieejami tiešsaistē, un tie ir pieejami tikai tiesnešiem un tiesu darbiniekiem. Vairāk nekā divu gadu laikā tā tika lejuplādēta vairāk kā 800 reizes.

Īpašas tiešsaistes procesuālās rokasgrāmatas, ko raksta pieredzējuši tiesneši, sniedz ieteikumus un iemaņas, kā arī plašu sarakstu ar svarīgiem valsts un starptautiskiem tiesu nolēmumiem (ar saitēm uz oriģināliem dokumentiem) un pieredzējušu tiesnešu procesuālo lēmumu piemērus par dažādām tēmām un tiesību jomām.

kolēģiem un apspriest savas darba metodes. Tas ir tikai nedaudz izstrādāts Eiropas tiesās, izņemot Nīderlandi, kas ir izveidojusi to par tiesu sistēmas kvalitātes novērtēšanas rīku.

96. Intervīzijas ierobežoto izmantošanu var skaidrot ar tiesnešu bailēm, kas saistītas ar visai individuālu profesionālo kultūru un bailēm ietekmēt tiesu neatkarību. Ļaut kolēģim vērot auditoriju nozīmē atklāt savas problēmas un pakļaut sevi kritikai, kas paredz pilnīgu atklātību. Turklāt fakts, ka kritika var ietekmēt tiesas nolēmumu, var radīt nepatiku pret tiesu varas objektivitātes un neatkarības principu.
97. Šo ierobežoto izmantošanu var skaidrot ar tiesnešu trūkumu vai viņu lielo darba slodzi, kā arī ar tādas prakses nepārsūdzēšanu, kas prasa ilgu laiku un kuras ietekme kvalitātes un izpildes ziņā nav uzreiz pamanāma.
98. Tomēr šķiet, ka intervīzija ir interesants rīks, ar kuru uzlabot tiesiskuma nodrošināšanas kvalitāti. Intervīzija palīdz attīstīt pieredzes apmaiņas kultūru starp kolēģiem, tādējādi nojaucot šķēršļus tiesneša darbā. Tā arī ļauj saskaņot un attīstīt praksi. Tā tiek izmantota pastāvīgai tiesnešu iztaujāšanai, kas ir būtiska taisnīguma garantija, kas sakņojas laikā un kvalitātē. Visbeidzot, tā ļauj pārdomāt būtiskus tiesu darba kvalitātes aspektus, ko ir grūti novērtēt citādi, piemēram, darba vides kvalitāti, attiecības ar lietotājiem vai tiesas tēlu. Visbeidzot, Beļģijas piemērs rāda, ka intervīzija var palīdzēt arī pieredzējušiem tiesnešiem, kas saskaras ar jauniem pienākumiem, kuru veikšanai viņi nav bijuši apmācīti, un jo īpaši prokuratūras un tiesu vadītājiem uzticētajām vadības funkcijām.
99. Tāpēc šķiet, ka ir nepieciešams piedāvāt kvalitatīvus rīkus, lai šī prakse būtu vieglāk uztverama, kā arī piedāvāt konkrētus risinājumus dažādiem jautājumiem, ko tā izvirza, ņemot vērā Eiropas atšķirīgo pieredzi. Tas attiecas arī uz tās stingri konfidenciālo un labvēlīgo raksturu, kas atšķiras no novērtēšanas procedūras, nodrošinot tiesnešiem īpašu apmācību šajā jautājumā, kā arī izstrādājot galvenos instrumentus, lai atvieglotu praksi, tostarp, piemēram, faktu lapas, kurās uzskaitīti mērķi vai principi, kas jāievēro.

B. Psihosociālo risku novēršanas pamatnostādnes: Sniegt atbalstu tiesnešiem, izmantojot atbalsta grupas, seminārus vai apmācību, lai nodrošinātu viņu labklājību darbā

100. Tradicionāli tiesneša profesija netiek uzskatīta par riskantu, kurā būtu īpaši jāņem vērā psihosociālie riski. Tomēr savas profesionālās karjeras laikā tiesnesis var saskarties ar situācijām, kas var radīt īstu psihosociālu slogu. Papildus iespējamām uzbrukumiem viņam ir jāsaskaras ar situācijām vai attēliem, kas var būt ļoti vardarbīgi (bērnu pornogrāfija, terorisms...), un ikdienā ar ļoti nedrošu situāciju, patiecoties tām personām, kas tiek tiesātas.
101. Šādās situācijās tiesnesis var būt vēl bezspēcīgāks, jo viņš ir nošķirts, un objektivitātes princips prasa, lai emocijas tiktu izslēgtas nolēmumu pieņemšanas procesā. Tiesu pasaulē veiktie pētījumi liecina, ka tiesneši saskaras ar emocionālu darbu, kas ikdienā rada stresu¹⁰.
102. Lai gan pašlaik šajā jautājumā nav izstrādāta visaptveroša stratēģija, tā arvien vairāk tiek ņemta vērā, īpaši arodbiedrību kustības un tiesnešu apvienību attīstības kontekstā.
103. Tiesas nolēmuma kvalitāte ir cieši saistīta ar tiesneša darba vides kvalitāti. Tiesneša emocionālā kontrole un spēja vadīt stresu (kā arī organizācijas stresu) ietekmēs tiesneša tēlu. Tādējādi 'laba nolēmuma' priekšnosacījums ir arī tiesneša 'labklājība'. Tāpēc ir jābūt iespējai risināt šo jautājumu, izmantojot valsts politiku attiecībā uz tiesu sistēmu efektivitāti un kvalitāti.
104. Eiropā ir izveidoti rīki, iesaistot tiesnešus un ārējos speciālistus, lai analizētu, novērstu un pasargātu tiesnešus no psihosociāliem riskiem.

1.piemērs: psiholoģisko risku analīze

105. Francijā ir ieviests eksperimentāls protokols, ko izveidojuši psihologi četrās jurisdikcijās Parīzes reģionā. Šis protokols ietver trīs galvenos darba virzienus:
 - profesionālās pieredzes diagnostika;
 - darba mērķu noteikšana;
 - attiecīgo darba rīku izpēti un īstenošanu, lai sasniegtu šos mērķus;
106. Protokola īstenošanas pamatā ir tiesnešu grupu izveide (šajā gadījumā – bērnu lietu tiesneši), kas piedalās secīgās un progresīvās intervijās saskaņā ar iepriekš minētajiem trīs darba virzieniem. To veicina psihologi. Šīs grupas ir vairāk vai mazāk svarīgas atkarībā no tiesas lieluma, bet nedrīkst ietvert vairāk par 10 tiesnešiem.

2.piemērs: psihosociālo risku novēršana

107. Nīderlandes Tiesnešu mācību centrs ("Studiecentrum Rechtspleging") piedāvā īpašas mācības, piemēram, "Agresijas vadību", lai nodrošinātu tiesnešiem metodes kā analizēt, paredzēt un reaģēt uz indivīda agresiju, vai apmācības "Morālu pretenziju darbs", kas vērstas uz emociju vadību, lai novērstu stresu.
108. Tiesnešu valsts skola Francijā gan sākotnējās, gan tālākizglītības posmā piedāvā plašu kursu klāstu par tiesnešu psihosociālo slogu, stresu un vardarbību darba vietā (piemēram, šādi mācību kursi): "Tiesneši un sarežģītas lietas", "Tiesneši, kas saskaras ar vardarbības un konflikta situācijām", "Stresa

¹⁰ FLINDERS UNIVERSITY, Sharyn Roach Anleu et Kathy Mack, « Le quotidien des magistrats et le travail émotionnel », Les cahiers de la justice, 2014 p. 27. Aptaujas un intervijas ar Austrālijas tiesnešiem, kuri strādā pirmās instances tiesās, kur lietas dalībniekus nepārstāv advokāts, tādējādi palielinot emocionālo ietekmi; šie jautājumi liecina, ka tiesas procesa dalībnieka un tiesneša emociju vadīšana rada lielas bažas Austrālijas tiesnešiem.

vadība” u.c. Šīs mācības galvenokārt tiek organizētas atbalsta grupu veidā, ko papildina teorijas daļa. Daži mācību kursi vairāk piemēroti nodaļu un tiesu vadītājiem. Duē Apelācijas tiesa ir arī nolīgusi psihologu, izmantojot dienesta apmācību, lai atbalstītu tiesnešus sarežģītās lietās un tiktos ar jaunajiem tiesnešiem, kas absolvē tiesu iestāžu skolu. Kolmāras Apelācijas tiesa organizē sagaidīšanas dienu jaunpienācējiem katra mācību gada sākumā, lai iepazīstinātu viņus ar jurisdikciju un parādītu tās vietu reģionā. Mērķis ir integrēt jaunus tiesnešus teritorijā, kuru viņi ne vienmēr pazīst, un tas palīdz novērst sociālo nošķirtību

109. **Albānijā** tika organizēta divu dienu uzturēšanās Albānijas laukos, lai novērstu sociālo nošķirtību. Tas ir jautājums par tiesnešu tikšanos, atslābināšanos, mācīšanos vadīt savas emocijas un stresu, kā arī izraušanos no darba vides. Šī prakse ir nodrošinājusi lielisku atgriezenisko saiti, kas veicina šīs uzturēšanās atkārtotu organizēšanu.
110. **Slovēnijas** valsts ziemeļu daļā katru gadu tiek rīkotas vizītes, kas sastāv gan no teorētiskām apmācībām, gan neformālas pieredzes apmaiņas starp profesionāļiem.
111. **Lietuvā** tiek organizēti psihologu vadīti semināri, lai mācītu tiesnešiem, kā tikt galā ar stresu un konfliktiem, ar kuriem viņi var saskarties. No otras puses, tiek rīkotas neoficiālas sanāksmes, kas ļauj tiesnešiem savstarpēji apmainīties ar viedokļiem.
112. **Beļģijā** Tiesnešu apmācību institūts piedāvā apmācību darba slodzes vadībā, stresa vadībā, konfliktu novēršanā un agresijas pārvarēšanā darba vietā.
113. **Polijas** Valsts tiesnešu un valsts prokuroru skola organizē tiesnešu apmācību par tiesnešu darba psiholoģiskajiem aspektiem vai darba laika organizēšanu.

3.piemērs: tiesnešu aizsardzība

114. **Beļģijā, pēc Tiesu modernizācijas komisijas 2011.gada ziņojuma, kas attiecas uz psihosociālo slogu tiesu iestādēs, jebkurš Federālā Tieslietu valsts dienesta loceklis, tostarp tiesneši, kas saskaras ar grūtībām darbā, var pieprasīt individuālu un sociālu atbalstu, ko sniedz psihologi.**
115. Turklāt laikā no 2005. līdz 2008. gadam Eiropas Komisija Beļģijas Sarkanajam Krustam uzdeva īstenot Eiropas Savienības līdzfinansētu projektu “EURESTE” terorisma jautājumos. Viens no šā projekta komponentiem bija stresa vadība, ko veidoja “tiesnešu pieredze šajā jomā”. Pamatojoties uz to, Briseles un Nivelles prokuratūru birojos tika veikts eksperiments ārēju speciālistu vadītas diskusiju grupas formā, kas ļāva dalībniekiem apspriest savu traumatisko pieredzi. Šis projekts bija tik veiksmīgs, ka to atjaunoja un papildināja ar atsevišķām intervijām.
116. Ārpus Eiropas robežām, jo īpaši Kanādā, ir izveidota “Juridisko konsultāciju programma”, kas sniedz konsultācijas, palīdzību, lai rastu risinājumus ģimenes dzīves un darba savienošanai, un psiholoģisko atbalstu, jo īpaši gadījumos, kad tiesnesim būs īpaši sarežģīta tiesas prāva, lai atbalstītu tiesnešus un viņu ģimenes pirms tiesas, tās laikā vai pēc tās. Pakalpojumus sniedz privāta grupa, un tos pašlaik finansē tiesnešu asociācijas (“Tiesnešu asociācija” un “Provinču tiesu tiesnešu asociācija”).
117. **Amerikas Savienotajās Valstīs** ir speciāli tiesnešiem izveidoti telefona numuri anonīmai 24 stundu palīdzībai, lai nodrošinātu brīvu telpu, kurā tiesneši var informēt par savu diskomfortu un saņemt specifisku psihosociālu atbalstu.¹¹

¹¹ <http://louisianajlap.com/>

118. Saskaņoties ar ievērojamu psihosociālu spiedienu, nošķirts tiesnesis var justies bezpalīdzīgs un ciest ļoti vardarbīgā vidē. Šī situācija nav apmierinoša, jo tiesnešu garīgais stāvoklis noteikti ietekmēs viņu darba kvalitāti. Tāpēc tiesiskuma kvalitātes interesēs ir jāņem vērā tiesnešu emocionālais līdzsvars. Tiesneša darba videi būtu jānodrošina resursi, kas nepieciešami labsajūtas nodrošināšanai darbā. Pieņemot, ka nolēmumu veidošana ir racionāla un objektīva rīcība, nedrīkst aizmirst par indivīdu, kas to īsteno.
119. Lai risinātu šo jautājumu, Eiropā un citur tiek izstrādāti atbalsta mehānismi. Tie ir individuāli vai kolektīvi pasākumi, kuru mērķis ir izvērtēt un novērst spiediena riskus un veicināt tiesnešu darba vides uzlabošanu taisnīguma interesēs.
120. Lēmumu pieņemšanas procesa kvalitāte nav nodalāma no tiesneša darba vides kvalitātes. Rūpējoties par racionālas un objektīvas intelektuālas rīcības nodrošināšanu, nevajadzētu aizmirst domāt par to, kā indivīds to īsteno. Tiesneša labsajūtai ir liela nozīme, domājot par tiesiskuma kvalitāti.

C. Pozitīvas ētikas pamatnostādnes: Radīt pozitīvu ētiku, izstrādāt ētikas vadlīnijas, un veicināt to praktisku īstenošanu tiesnešu vidū

121. 2002.gadā Eiropas Tiesnešu konsultatīvā padome savā atzinumā (Nr. 3) par tiesnešu ētiku un atbildību ieteica izstrādāt “profesionālās ētikas principu deklarācijas”, lai vadītu tiesneša rīcību neatkarīgi no disciplinārās procedūras. Šis atzinums, kā arī citi Eiropas un starptautiskie rīki atbalstīja jaunas koncepcijas, proti, pozitīvas ētikas, izstrādāšanu tiesu sistēmā.
122. Šis jēdziens veicina izpratni par rīcības un profesionālās uzvedības noteikumiem kā par pašregulācijas un paškontroles standartiem, ko profesionālā iestāde pati sev piešķir. Mērķis ir nevis sodīt, bet gan vadīt un, plašāk runājot, atbildēt uz tiesnešu, kuri ir nošķirti un saskaras ar noteiktām deliktām situācijām labvēlīgā vidē, kur nav spriedumu, jautājumiem.
123. Šajā kontekstā daudzas Eiropas tiesu sistēmas ir pieņēmušas ētikas vai profesionālās ētikas kodeksus, tostarp vispārējas pamatnostādnes, vērtības un principus, kam jābūt tiesnešu profesionālās prakses, kā arī rīcības pamatā, lai nodrošinātu neatkarību, objektivitāti un līdz ar to arī sabiedrības uzticēšanos.

1.piemērs: Ētikas standartu izveide

124. **Eiropas tiesnešu konsultatīvās padomes** atzinumā atkārtoti tika formulēti esošie ētikas kodeksi. Vecākais Eiropas ētikas kodekss ir “ētikas kodekss”, ko 1994. gada 7. maijā pieņēmusi Itālijas Tiesnešu asociācija. Tajā veikti grozījumi 2010.gadā, un tas sastāv no 14 pantiem, kuri attiecas uz visu tiesnešu (tostarp tiesu vadītāju) un prokuroru rīcību. Tie nav disciplināri vai ar kriminālatbildību saistīti noteikumi, bet gan pašas iestādes izstrādāti paškontroles rīki.
125. Pantos ietvertas attiecības ar personām, kompetences pienākums, valsts līdzekļu izmantošana, profesionālās informācijas izmantošana, attiecības ar presi, dalība apvienībās, objektivitāte un neatkarība, attiecības ar darbiniekiem, profesionālā un papildu profesionāla darbība, kā arī tiesu vadītāju pienākumi.
126. Arī citas valstis, piemēram, **Igaunija, Lietuva, Ukraina, Moldova, Malta, Slovēnija, Čehija un Slovēnija**, jau bija izstrādājušas “tiesnešu ētikas kodeksu” jeb “uzvedības principus”, ko pieņēma tiesnešu pārstāvju asamblejas, un kas bija nodalīti no disciplināriem noteikumiem.
127. 2003. gadā **Apvienotajā Karalistē** tika izstrādāts tiesas rīcības ceļvedis¹². Jaunākā versija, kas datēta ar 2018. gadu, balstās uz neatkarības, objektivitātes un integritātes principiem un sniedz norādes par konkrētiem jautājumiem, piemēram, datu aizsardzību vai politiskām darbībām.
128. Francijā kopš 2007. gada reformas Augsto tiesnešu padome ir atbildīga par ētikas normu apkopojuma izstrādi. Pirmā versija, kas izstrādāta 2010. gadā, tika pārskatīta 2019. gadā¹³. Šis apkopojums atspoguļo tiesneša vērtības: neatkarību, objektivitāti, godīgumu un taisnīgumu, lojalitāti, profesionālo sirdsapziņu, cieņu, cieņu un rūpes par citiem, atturību un rīcības brīvību. Šis dokuments nav noformēts kā profesionāls standarts, kas varētu novest pie sankcijām pārkāpuma gadījumā, bet gan kā labas profesionālās prakses apkopojums.
Kad 2019. gadā tika pārskatīts apkopojums, Tiesu iestāžu Augstākā padome publicēja atsevišķas faktu lapas, kurās tematiski izklāstīta paraugprakse, komentāri, pamatnostādnes un ieteikumi, kas paredzēti tiesnešu vadīšanai viņu pārdomās par ētiku.
129. 2010. gadā **Norvēģijā** tika sagatavots dokuments, kurā ietverti tiesnešu ētikas principi.¹⁴ Tas atspoguļo galvenos principus un nosaka ētikas prasības tiesnešiem gan viņu pienākumu izpildē, gan ārpus tās.

¹² <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2016/07/judicial-conduct-v2018-final-2.pdf>

¹³ http://www.conseil-superieur-magistrature.fr/sites/default/files/publication/recueil_des_obligations_deontologiques_des_magistrats.pdf

¹⁴ <https://www.juristforbundet.no/globalassets/dokumenter/organisasjon/dommerforeningen/ethical-principles-for-the-proper-conduct-of-norwegian-judges.pdf>

130. **Beļģijas** Augstā tieslietu padome 2012. gadā sagatavoja vadlīnijas tiesnešiem "Principi, vērtības un kvalitāte", ņemot vērā galvenās vērtības, proti, neatkarību, objektivitāti, integritāti, atturību, rīcības brīvību, rūpību, cieņu un uz klausīšanu, vienlīdzīgu attieksmi un kompetenci, pamatojoties uz Eiropas Tiesiskās padomes tīkla tekstu. Vadlīnijās ir uzskaitītas sagaidāmās īpašības: gudrība, lojalitāte, cilvēcība, drosmē, nopietnība un piesardzība, spēja strādāt, klausīties, komunikācija un atvērta domāšana. Tas tiek pasniegts kā atbalsts tiesnešu, kas ir formāli nošķirti no disciplīnas, ētikas izpratnes veicināšanai. Šādi tiesnešu izstrādāti kodeksi, kas atspoguļo ideju par pozitīvu ētiku un struktūru, kas sadalīta starp principiem un praktisko pielietojumu, ir izstrādāti arī **Horvātijā** 2006. gadā, **Bulgārijā** 2009. gadā, **Nīderlandē** 2010. gadā, **Somijā** un **Gruzijā** 2012. gadā, **Dānijā** un **Ungārijā** 2014. gadā.

2.piemērs: Mācības tiesnešu palīgiem

131. **Spānijā** Tiesnešu valsts skola ir izstrādājusi sākotnējos apmācības moduļus par ētiku un profesionālo uzvedību, kas organizēti divās galvenajās jomās: no vienas puses, analīze par uzvedību, ko tiesneši un prokurori var pieņemt, reaģējot uz situācijām, kas raksturīgas ikdienas dzīvei, un, no otras puses, kolektīvas pārdomas apaļā galda vai diskusiju forumu veidā, koncentrējoties uz tiesneša stāvokli sabiedrībā un, jo īpaši, attiecībām ar plašsaziņas līdzekļiem un sociālajiem tīkliem.
132. **Francijas Tiesnešu valsts skola kopš 2016.gada organizē jaunas izglītojošas nodarbības par tiesneša profesijas ētikas un deontoloģijas normām un emociju vadību, sākotnējās apmācības posmā un specializējoties pamatfunkcijās.** Turklāt sākotnējās apmācības tika papildinātas ar izglītības sekvencēm "Tiesiskums un plašsaziņas līdzekļi", kuru mērķis ir palielināt informētību un iepazīstināt nākamos tiesnešus un prokurus ar iestāžu komunikācijas līdzekļu izmantošanu saskaņā ar ētikas normām.
133. **Nīderlandes** Nacionālais Tiesnešu mācību centrs (Studiecentrum Rechtspleging) ir izveidojis mācību kursu "Morālu dilemmu risinājumi" praktizējošiem tiesnešiem. Tās ir mērķgrupas, kurās tiesneši ārējo speciālistu uzraudzībā var apspriest sirdsapziņas jautājumus, ar kuriem viņi varētu būt saskārušies savā profesionālajā praksē.
134. Jaunākā tabula par tiesiskumu Eiropā, ko Eiropas Komisija sagatavoja 2017. gadā, liecina, ka tiesnešu kvalifikācijas celšana darba vietā ietver moduļus par tiesnešu ētiku lielākajā daļā dalībvalstu¹⁵. Tā vairāk kā 50% tālākizglītības tiek veltīta ētikai **Slovākijā, Rumānijā** un **Maltā** un gandrīz 80% **Latvijā**. CEPEJ ziņojumā par tiesu sistēmu novērtēšanu 2018. gadā (2016. gada dati) minētas arī īpašas mācības ētikas jomā, kas īstenotas Slovēnijā.

3.piemērs: Atbalsts un atbildes uz tiesnešu jautājumiem: uzraudzības un palīdzības programmas

135. Francijā tiesu iestāžu statuss nesen tika pārveidots, lai izveidotu vairākas papildu struktūras tiesnešu un prokuroru atbalstam. Pirmkārt, ētikas kolēģija, kuras sastāvā ir goda vai praktizējošie tiesneši un pie tiesām nepiederošas personas var tikt aicināta izskatīt jautājumus par interešu konfliktu saistībā ar tiesnesi vai prokuroru pēc ētikas intervijas, kurai tagad jānotiek pēc jebkuras apstiprināšanas amatā. Šī intervija sniedz iespēju novērst interešu konflikta situācijas un tādējādi praksē, k un citam tiesnesim piemērot ētikas principus.
136. Turklāt 2016. gada jūnijā tika izveidots "Ētikas palīdzības un uzraudzības dienests". Tas ir pievienots Tiesu iestāžu augstākajai padomei, un ar to telefoniski nedēļas laikā var sazināties ikviens tiesnesis, kurš saskaras ar ētiskām vai deontoloģiskām problēmām. Tās sastāvā ir Tiesu iestāžu Augstākās padomes bijušie biedri, un tā ir stingri konfidenciāla, lai nodrošinātu brīvu un mierīgu vidi diskusijām.

¹⁵ <https://www.ency.eu/images/stories/pdf/Scoreboard/scoreboard2017-report.pdf>

137. Lai nodrošinātu tiesnešu neatkarību, izmantojot šos mehānismus, ir paredzēts, ka Ētikas koledžas un uzraudzības dienesta apkopotā informācija ir anonīma, un to drīkst izmantot tikai ētikas normu grozīšanai, ņemot vērā jaunās problēmas. Tādējādi disciplinārā iestāde nekādā gadījumā nevar lūgt šīm iestādēm personas datus ar mērķi sodīt.

Secinājumi / jautājumi

138. Pēc CCJE iniciatīvas Eiropas valstīs pēdējos gados ir izveidoti profesionālās ētikas noteikumi pozitīvas ētikas attīstības kontekstā. Šie jaunie standarti ir atšķirīgi un iestājas pret disciplināriem sodiem gan pēc būtības, gan to īstenošanā. To mērķis ir pozitīvi ietekmēt tiesnešu rīcību, liekot viņus standartu izstrādes un piemērošanas centrā. Turklāt vadlīniju pārskatīšana tiek sistemātiski plānota, un ētika ir tas temats, kuram pēc savas būtības jāattīstās, ņemot vērā jauno praksi un vajadzības.
139. Lai ētikas normas būtu saprotamas un tiktu īstenotas praksē, ir nepieciešama tiesnešu izpratne par šo jauno praksi. Izpratne tiek veicināta galvenokārt ar mācību iestāžu starpniecību, un ir iespēja ne tikai prakses, bet visas karjeras skaidrot tiesnešiem kādas cerības tiek saistītas ar viņu uzvedību, savukārt ētikas jautājumi ir konkrētāki, un darba slodze, ieradums un nošķirtība var atturēt tiesnešus no atkāpšanās no savas prakses.
140. Turklāt tiek ieviesti jauni pasākumi, lai ētikas standarti būtu vēl efektīvāki, saistībā ar personalizētu atbalstu tiesnešiem. Ētikas interviju sistemātiska attīstība, piemēram, stājoties amatā, vai ētikas uzraudzības pakalpojumi, kas ir pieejami visiem, ļauj mazināt tiesnešu nošķirtību, piedāvājot viņiem drošu sistēmu, kurā viņi var rast atbildes uz morāles jautājumiem, kas neizbēgami radīsies viņu pilnvaru laikā.

Secinājumi

141. No Eiropas valstu prakses izriet, ka tiek īstenoti vairāki mehānismi, lai novērstu un izskaustu tiesnešu nošķirtību, nodrošinot efektīvu zināšanu apmaiņu, kas var uzlabot ne tikai viņu zinātību, bet arī dzīves prasmes, attīstot pieredzes apmaiņas kultūru.
142. Tā, piemēram, datora programmas, kuru mērķis ir gan tiesnešu pieredzes apmaiņa, gan piekļuve tiesas ziņām vai paraug nolēmumiem, tagad ir tiesu ikdiena. Notiek arī tiesnešu un citu juridisko profesiju pārstāvju tikšanās, lai gan tās nav tik attīstītas un ir laikietilpīgas. Tām ir liela pievienotā vērtība, jo īpaši ņemot vērā nodrošināto atklātību. Turklāt mūsdienās komandas izveidošana ap tiesnesi ir lielā mērā attīstīta un ļauj bagātināt tiesnešu darbu, vienlaikus ļaujot tiesnesim koncertēties uz nolēmumu pieņemšanu.
143. Mūsdienās paradoksāli ir tas, ka šo rīku - informācijas avota, pārmērīga attīstība var radīt problēmu. Patiesi, tie var ātri pārsātināties un kļūt neproduktīvi. Turklāt īpaša uzmanība jāpievērš gan koplietojamo datu drošībai, gan to kvalitātei. Tādēļ IT rīku attīstība, kas šobrīd ir būtiska, lai nodrošinātu kvalitatīvu tiesu darbu, ir jāuzrauga, lai gūtu augļus, un tos var lietderīgi papildināt, uzturot ārpasaulei pieejamas nematerializētas funkcijas.
144. Pasākumi, kas īstenoti, lai uzlabotu tiesnešu savstarpējas saskarsmes prasmes, ir jaunāki un mazāk sakņojas tiesu ikdienas dzīvē. Tomēr tie attīstās, veicinot intervīziju, palielinātu psihosociālo risku novēršanu un pēdējos gados izveidoto ētikas standartu praktisku īstenošanu. Šie instrumenti ir būtiski, lai nodrošinātu kvalitatīvu tiesiskumu.
145. Saskaņoties ar tiesneša nošķirtības tradīciju, zināšanu apmaiņu starp tiesnešiem, kā arī ar tiesu iestādi nesaistītām personām, attīstība un uzlabošana ir kļuvusi būtiska kvalitatīva tiesiskuma nodrošināšanai.

I.pielikums: Anketa saistībā ar vispārīgu piezīmi par tiesnešu darbība kvalitātes novērtēšanu (termiņš CEPEJ sekretariātam: 2018. gada 11. jūlijs)

Šīs anketas mērķis ir palīdzēt sekretariātam apkopot paraugpraksi un noteikt interesējošos jautājumus attiecībā uz divām galvenajām tēmām, kas minētas iepriekšējā piezīmē:

- Novērst nošķirtību, lai uzlabotu tiesneša kompetenci
- Novērst nošķirtību, lai uzlabotu tiesneša dzīves prasmes

Sekretariāts izmantos jūsu komentārus ar konkrētiem piemēriem, lai pabeigtu dokumentu. Dokumentā var būt skaidra atsauce uz jūsu tiesās izmantotajām praksēm.

Lūdzu, atbildiet uz šiem jautājumiem vēlākais līdz **2018. gada 11. jūlijam**. Ņemiet vērā, ka sadaļa 'Komentāri' mums būs īpaši noderīga, lai labāk izprastu jūsu atbildes kontekstu.

Klementīna Barbaro (Clementina Barbaro) (clementina.barbaro@coe.int, tel. +33 390 21 44 78) ir jūsu kontaktpersona CEPEJ sekretariātā, kura atbildēs uz visiem jūsu jautājumiem un lūgumiem.

- 1) Vai Augstā tiesnešu padome vai līdzvērtīga struktūra veicina zināšanu apmaiņu starp tiesnešiem vai starp tiesnešiem un citiem tieslietu speciālistiem?

JĀ NĒ Komentāri/apraksts:

Cliquez ici pour taper du texte.

Ja atbilde ir 'jā', vai esat saņēmuši kādas vadlīnijas par šo tēmu?

- 2) Vai jūsu tiesā ir sistēma, kas veicina regulāru pieredzes apmaiņu starp dažādiem tieslietu speciālistiem (tiesnešiem, advokātiem, citiem juristiem) jautājumos, kas skar kopējas intereses attiecībā uz tiesu efektivitāti un kvalitāti?

JĀ NĒ Komentāri/apraksts:
Cliquez ici pour taper du texte.

- 3) Vai jūsu tiesā ir rīks, lai dalītos ar informāciju par tiesu praksi un izplatītu juridiskos jaunumus tiesnešu vidū? Vai tas attiecas arī uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru un tās ietekmi uz tiesnešu nolēmumiem?

JĀ NĒ Komentāri/apraksts:
Cliquez ici pour taper du texte.

- 4) Vai jūsu tiesā tiesneši izmanto 'diskusiju sarakstus', 'emuārus' un 'forumus', lai apmainītos ar problēmām vai rastu to risinājumus, dalītos ar informāciju un dokumentāciju (plašāku informāciju skatiet pamatpiezīmes 5. lpp.)?

JĀ

NĒ

Komentāri/apraksts:

Cliquez ici pour taper du texte.

- 5) Kādi, jūsaprāt, ir tiesnešu izaicinājumi, izmantojot 'diskusiju sarakstus', 'blogus' un 'forumus'? (plašāku informāciju sk. pamatojuma 6. lappusē)

Cliquez ici pour taper du texte.

- 6) Vai jūs varētu minēt vienu vai divus pieteikumu piemērus, kas jūsu tiesā izmantoti tiesneša nolēmuma pamatošanai (sk. iepriekš minētā dokumenta 7. lpp.)? Vai šie rīki ir izstrādāti jūsu tiesā, vai tos piedāvā Tieslietu ministrija vai Augstākā tiesu padome?

Cliquez ici pour taper du texte.

- 7) Vai jūsu tiesā ir 'advokātu asistenti' vai 'komandas', kas palīdz tiesnesim izpētes darbā un/vai vienkāršās tiesas sēdes sagatavošanā un/vai vienkāršu aktu sagatavošanā, un/vai statistikas sagatavošanā?

- 8) Vai intervīzija (uzraudzība starp kolēģiem) tiek praktizēta jūsu tiesā?

Ja atbilde ir 'jā', lūdzu, norādiet

a) vai tā ir balstīta uz brīvprātīgu darbu un/vai uz tiesas projektu, un

b) vai to var iekļaut tiesneša vērtēšanas procesā.

Cliquez ici pour taper du texte.

Ja atbilde ir 'nē', vai jūs varētu paskaidrot, kāpēc?

Cliquez ici pour taper du texte.

- 9) Vai jūsu tiesas tiesneši regulāri saņem atgriezenisko saiti no trešās puses par tiesneša darbu kopumā vai par konkrētām tiesību jomām vai darbības jomām (piemēram, tiesas sēžu vadīšana, attieksme pret tiesas procesa dalībniekiem utt.)?

Cliquez ici pour taper du texte.

Ja atbilde ir 'jā':

Vai tiek nodrošināta atgriezeniskā saite attiecībā uz ģeogrāfiskām tiesību jomām vai darbības jomām un, ja ir, tad kurām?

Cliquez ici pour taper du texte.

Ja atbilde ir 'jā':

Vai jūs, lūdzu, varētu dalīties ar informāciju par trešās personas profesionālo pieredzi? (t.i., psiholoģija, konsultants, valodas prasme, ķermeņa valoda utt.)

Cliquez ici pour taper du texte.

- 10) Vai jūsu tiesā ir shēma, kurā jums lūdz sniegt atgriezenisko saiti kolēģiem par viņu amata prasmi?

Cliquez ici pour taper du texte.

Ja atbilde ir 'jā':

Vai jūs, lūdzu, varētu dalīties ar shēmas struktūru un nepieciešamo laiku? Cik regulāri to īsteno?

[Cliquez ici pour taper du texte.](#)

II. pielikums: Bibliogrāfija

**Intervīzija:

Nīderlande

Pētījumi un ziņojumi

NETHERLANDS COUNCIL FOR THE JUDICIARY, « The judiciary system in the Netherlands - The judge looks in the mirror », August 2010;

NETHERLANDS COUNCIL FOR THE JUDICIARY, “Quality of the judicial system in The Netherlands”, March 2008;

ECOLE NATIONALE D'ADMINISTRATION, Philip LANGBROEK, « Entre responsabilisation et indépendance des magistrats : la réorganisation du système judiciaire des Pays Bas », REVUE FRANCAISE D'ADMINISTRATION PUBLIQUE n°125, 2008 ;

Timekļa vietnes

www.Rechtspraak.nl (Nīderlandes Tieslietu padome)

www.justitie.nl (Nīderlandes Tieslietu ministrija)

www.ssr.nl (Nīderlandes Tiesnešu nacionālais mācību centrs)

Francija

Pētījumi un ziņojumi

ECOLE NATIONALE DE LA MAGISTRATURE, “La Charte de l'intervision” et “La grille d'observation”, 2008, PDF;

Cour d'Appel de Lyon, Tribunal de Grande Instance de Roanne, « Compte rendu de la mise en œuvre de l'intervision au Tribunal de Grande Instance de Roanne », 2007, PDF ;

Michaël JANAS et Julien SIMON-DELCROS, « Un magistrat dans le miroir » : pratique de l'intervision entre magistrats, LA GAZETTE DU PALAIS – LEXTENSO, 2010, n°299, p. 12 ;

INSTITUT DES HAUTES ETUDES SUR LA JUSTICE – Antoine GARAPON, Sylvie PERDRIOLLE, Boris BERNABE et Charles KADRI, « La Prudence et l'Autorité : l'office du juge au XXIème siècle», MAI 2013, PDF ;

Pierre DELMAS GOYON, « Le juge du XXIème siècle : Un citoyen acteur, une équipe de justice », DECEMBRE 2013, PDF ;

Didier MARSHALL, « L'intervision ou comment améliorer la pratique des magistrats », LES CAHIERS DE LA JUSTICE, Dalloz, 2010

ASSEMBLEE NATIONALE, Rapport de la Commission d'enquête « chargée de rechercher les causes des dysfonctionnements de la justice dans l'affaire dite d'Outreau et de formuler des propositions pour éviter leur renouvellement », 2006, PDF ;

Timekļa vietnes

www.enm.justice.fr

www.ca-lyon.justice.fr

www.ca-caen.justice.fr

www.assemblee-nationale.fr

Citas valstis

Loïc Cadiet, Jean-Paul Jean, Hélène Pauliat, Aurélie Binet-Grosclaude, Caroline Foulquier. Rapport « Mieux administrer la justice en interne et dans les pays du Conseil de l'Europe pour mieux juger » (MAJICE), 2012. HAL ;

Kritisks pārskats:

JORDI BLANES I VIDAL and CLARE LEAVER, "Bias in Open Peer-Review: Evidence from the English Superior Courts", 2015, THE JOURNAL OF LAW, ECONOMICS AND ORGANISATION.

ECOLE NATIONALE DE LA MAGISTRATURE, "La Charte de l'intervision" et "La grille d'observation", 2008, PDF;

** Diskusiju saraksti, emuāri, lēmumu atbalsta rīki un sanāksmes par judikatūru:

Pētījumi un ziņojumi

HARAK Mehdi, « Le partage des connaissances au sein de la magistrature », annexe au rapport de l'IHEJ « Juges et procureurs au XXIème siècle », mai 2013 ;

PRAX Jean Yves, « Le Manuel du Knowledge Management », DUNOD, 2003 ;

SUSSKIND Richard, « Transformating the law, Essays on echnology, justice and the legal marketplace », Oxford University Press, 2000;

VEYRE Lisa, « Les listes de discussion entre magistrats : vers une nouvelle forme de création et d'unification de la jurisprudence ? », La semaine juridique – édition général n°27, 2017 ;

GARDEY DE SOOS Blandine, « Les nouveaux défis du magistrat 2.0 ou la création d'outils d'aide à la rédaction pour le juge civil », Lettre Union Syndicale des Magistrats « Le nouveau pouvoir judiciaire », juin 2017 ;

TENDANCE DROIT, « Les magistrats et la nouvelle culture judiciaire », La semaine juridique, édition générale n°43, 2012 ;

Courts in the jurisdiction of the Court of Appeal of Rovaniemi, Finland, « Quality project in the courts in the jurisdiction of the court of appeal of Rovaniemi, 1999;

Timekļa vietnes:

www.juecesdemocracia.es (Spānijas Demokrātijas tiesnešu asociācija);

** Pozitīvā ētika:

Organic law of 8 August 2016 on statutory guarantees, ethical obligations and recruitment of judges and the High Council of the Judiciary; Annual Report 2016, French High Council of the Judiciary, www.conseil-supérieur-magistrature.fr

Timekļa vietnes

www.conseil-supérieur-magistrature.fr (Francijas Tiesu iestāžu augstākā padome);

www.csj.be (Beļģijas Augstākā tieslietu padome);

www.justice.belgium.be (Tieslietu konsultatīvā padome – Beļģijas Federālais valsts dienests);

www.cjc-ccm.gc.ca (Kanādas Tiesnešu padome);

Raksti

The role of judicial ethics in court administration from setting the objectives to practical implementation; Mindaugas Šimonis in Baltic Journal of Law and Politic: <https://www.degruyter.com/downloadpdf/j/bjlp.2017.10.issue-1/bjlp-2017-0004/bjlp-2017-0004.pdf>.

** Emociju un stresa vadīšana

Pētījumi un ziņojumi

FLINDERS UNIVERSITY, Sharyn Roach Anleu et Kathy Mack, « Le quotidien des magistrats et le travail émotionnel », Les cahiers de la justice, 2014 p.27 ;

COMMISSION DE MODERNISATION DE L'ORDRE JUDICIAIRE, SPF Belgique, Rapport « La charge psychosociale au sein de l'ordre judiciaire », 2011 ;

BAZEX Hélène, « Le stress des magistrats : Quelle analyse ? Quel accompagnement ? », Les cahiers de la justice, 2011 ;

Timekļa vietnes:

www.ssr.nl (Nīderlandes Nacionālais tiesnešu mācību centrs);

www.enm.justice.fr (Francijas Valsts tiesu iestāžu skola);

www.jcp.ca (Tiesu konsultāciju programma; Kanāda);

www.cjc-ccm.gc.ca (Kanādas Tiesnešu padome);